

Perehdytysopas Sipoon kunnan erityisnuoriso- työhön

Pauliina Räike

2023 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Perehdytysopas Sipoon kunnan erityisnuorisotyöhön

Pauliina Räike
Sosionomi, AMK
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2023

Pauliina Räike

Perehdytysopas Sipoon kunnan erityisnuorisotyöhönVuosi 2023 Sivumäärä 43

Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa Sipoon kunnalle erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan perehdytysopas, ja kehittämistyön tavoitteena on uusien työntekijöiden perehdytyksen tukeminen ja organisaation hahmottaminen. Työn tilaaja on Sipoon kunnan nuorisopalvelut, ja perehdytysopas on ensimmäinen kyseiselle ammattiryhmälle tehty perehdytysopas Sipossa.

Opinnäytetyön tietoperustaa varten kerättiin olemassa olevaa materiaalia nuorisopalvelujen dokumenteista ja tutustuttiin kirjallisuutta hyödyntäen nuorisotyön historiaan, lakiin ja näiden muutoksiin 1800-luvulta nykypäivään. Kirjallisuutta nuorisotyöstä on paljon, mutta työn monimuotoisuuden ja eri aikoihin liittyvien ilmiöiden vuoksi myös tuotettu kirjallisuus on jokseenkin hajanaista. Koska nuorisopalvelut ovat lakisääteisiä, mutta kunnat voivat itse määrittää palveluiden laajuuden, on opinnäytetyön tulos kohdennettu Sipoon kunnan nuorisopalvelujen käyttöön.

Opinnäytetyön tuotos on perehdytysopas erityisnuorisotyöntekijälle Sipoon kunnassa. Perehdytysopas muodostui niistä materiaaleista, joita oli tallennettu edellisten erityisnuorisotyöntekijöiden työvuosilta, haastattelujen vastausten perusteella ja niistä nousseiden työyhteisön tärkeimpinä kokemuksiin tehtäviin. Aloittavalle erityisnuorisotyöntekijälle voi olla hankalaa hahmottaa kokonaiskuvaa siitä, mitä erityisnuorisotyöntekijän toimenkuva pitää sisällään, ja siitä syystä opas rakentui suurina linjoja määritteleväksi, kannustavaksi ja helposti luettavaksi.

Koska perehdytysopas on ensimmäinen konkreettinen Sipoon erityisnuorisotyön toteuttamiseen tehty opas, se tulee varmasti uusiutumaan tulevien vuosien aikana. Tuleville erityisnuorisotyöntekijöille tästä oppaasta on se hyöty, että työhön liittyvät pääasiat ja olennaisimmat yhteistyötahot löytyvät yksien kansien sisältä, ja samalla lukemisella löytyy jäsenettynä se, miten erityisnuorisotyötä Sipoon kunnassa toteutetaan 2020-luvun alkupuolella. Oppaassa on myös kiteytettynä erityisnuorisotyön perimmäinen tavoite: auttaa ja tukea niitä nuoria, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa elämänsä monimuotoisten kysymysten keskellä.

Pauliina Räike

Orientation guide for Special Youth Work in the Municipality of Sipoo

Year	2023	Pages	43
------	------	-------	----

The purpose of the thesis was to create an orientation guide for a special youth worker's role for the municipality of Sipoo, with the goal of supporting the orientation of new employees and helping them understand the organization. The client for this work is the Youth Services of Sipoo municipality, and the orientation guide is the first of its kind for this professional group in Sipoo.

To establish the theoretical foundation for the thesis, existing materials from youth services documents were gathered, and relevant literature was consulted to explore the history of youth work, relevant laws, and their changes from the 19th century to the present day. While there is a wealth of literature on youth work, it can be somewhat fragmented due to the diversity of the field and the various phenomena associated with different times. Since youth services are mandated by law but municipalities can determine the extent of these services, the outcome of the thesis is tailored for use within Sipoo's Youth Services.

The result of the thesis is an orientation guide for special youth workers in Sipoo. The guide was derived from materials collected from the work of previous special youth workers, interviews and the tasks considered most important by the work community. For a new special youth worker, it can be challenging to grasp the full scope of their role, which is why the guide is designed to provide a broad overview in an encouraging and easily readable format.

As this orientation guide is the first concrete guide for implementing special youth work in Sipoo, it will likely be updated in the coming years. Future special youth workers will benefit from this guide as it presents the key aspects of the job and the essential stakeholders all in one place. It also outlines how special youth work is carried out in Sipoo in the early 2020s. The guide also encapsulates the core objective of special youth work: to assist and support young people who have special support needs as they navigate the complex questions in their lives.

Keywords: Sipoo, youth work, special youth work, orientation guide

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	8
3	Perehdyttämisen periaatteista	9
3.1	Perehdyttäjä.....	9
3.2	Perehdytysopas apuna.....	10
4	Nuorisolaki ja sen historiaa	10
5	Nuorisotyön kehitysvaiheet	11
5.1	Nuorisotyön historiasta Suomessa.....	11
5.2	Nuorisotyön perustehtävästä 2000-luvulla.....	14
5.3	Erytisnuorisotyön tiivistelmää	16
6	Nuorisopalvelut Suomessa.....	17
6.1	Nuorisopalvelut Sipoossa	18
6.2	Erytisnuorisotyöntekijän työmuodoista ja menetelmistä Sipoossa	19
7	Opinnäytetyön toteutus	21
7.1	Tarkoitus ja tavoite.....	21
7.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	22
7.3	Materiaalin keruu	22
7.4	Haastattelut työyhteisölle	23
7.5	Aineiston analyysi	25
7.6	Haastattelun tulokset.....	25
8	Perehdytysoppaan tekeminen	27
9	Palaute ja arviointi.....	28
10	Yhteenveto ja pohdinta	29
	Lähteet.....	32
	Liitteet	35

1 Johdanto

Erityisnuorisotyötä on Sipoossa tehty vuodesta 2018. Erityisnuorisotyöntekijät ovat tähän asti tehneet yhteistyötä koulujen kanssa, olleet mukana yläasteelle siirtyvien nuorten ryhmäyttämisessä, toimineet leiriohjaajina nuorisopalveluiden järjestämällä leireillä ja tehneet kouluille sekä yksilö- että pienryhmätoimintoja. Yksi osio erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvasta muodostuu nuorisovaltuuston ohjaajana toimimisesta ja yksi osio on ollut JOPO-luokkien kanssa toimiminen. Kouluilla järjestetään lukuvuoden aikana erityisiä, opetuksesta poikkeavia päiviä, joissa erityisnuorisotyöntekijät ovat olleet mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa päivien ohjelmaa. Erityisnuorisotyöntekijät tekevät jalkautuvaa nuorisotyötä partioiden nuorten suosimissa paikoissa myös yhteistyössä muiden jalkautuvaa työtä tekevien tahojen kanssa, tästä esimerkkinä Sipoon seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö Saapas-toiminnassa.

Erityisnuorisotyöntekijän toimenkuva on jokseenkin jäsentymätön ja uudelle työntekijälle hankala hahmottaa. Perekäytökseen Sipoon kunnassa panostetaan paljon, mutta tämän toimenkuvan perehdyttämisen järjestäminen on ollut haastavaa toimenkuvan monimuotoisuuden vuoksi. Tähän haasteeseen pyrin opinnäytetyöni avulla vastaamaan. Toimeksiantaja on Sipoon kunta. Opinnäytetyön muoto on kehittämistyö.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa Sipoon kunnalle erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan perehdytysopas ja kehittämistyön tavoitteena uusien työntekijöiden perehdytyksen tukeminen ja organisaation hahmottaminen. Perekäytysopas sisältää myös erilaisia työssä käytettäviä menetelmiä, auttaa uusia työntekijöitä sisäistämään työtehtävänsä, helpottaa heidän perehtymistään työnkuvaan ja auttaa hahmottamaan organisaatiota, jossa he työskentelevät. Henkilökohtainen tavoitteeni opinnäytetyöprosessin edetessä oli kehittää omaa ammatillista osaamistani, kontaktoitua nuorisopalveluiden yhteistyötahojen kanssa ja oppia tuntemaan oma työyhteisöni ja - ympäristöni entistä paremmin.

Jotta erityisnuorisotyöntekijän työpanos olisi mahdollisimman hyvin nuoria palvelevaa, on työnkuvan ja sen rajojen muodostaminen tulevan kannalta olennaista. Yhtenä kehittämisen kohteena oli vuosikellon laatiminen, jonka pohjalta työtä voidaan jatkossa tehdä mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä myös muiden nuorisopalveluiden osajien, esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön, tai etsivän nuorisotyön kanssa. Tällä tavoin saamme tehokkaasti hyödynnettyä sitä laajaa osaamista ja ammattitaitoa mitä nuorisopalveluiden työntekijöillä on tarjota.

Erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan kartoitukseen Sipoossa keräsin erityisnuorisotyöstä olemassa olevat dokumentit ja syvemmin aiheeseen perehdyin haastatteleamalla oman työyhteisöni jäseniä. Lisäsuunnitelmana oli, tarpeen niin vaatiessa, että lähestyisin muiden kuntien

erityisnuorisotyöntekijöitä sähköpostitse lähetettävällä kyselylomakkeella tai mahdollisesti käymällä lähimmissä kunnissa tapaamassa erityisnuorisotyöntekijöitä.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Toimeksiantaja on Sipoon kunnan nuorisopalvelut ja opinnäytetyön muoto on kehittämistyö. Jotta erityisnuorisotyöntekijän työpanos olisi mahdollisimman hyvin ja laajasti tukea tarvitsevia nuoria palvelevaa, on työnkuvan ja sen rajojen muodostaminen tulevan kannalta olennaista.

Sipoon nuorisopalvelujen esihenkilönä toimii nuorisopalvelupäällikkö. Sipoossa on kaksi nuorisotilaa, yksi Söderkullassa ja toinen Nikkilässä. Molemmilla nuorisotaloilla on omat vastaavat ohjaajat ja nuoriso-ohjaajat. Heidän lisäksi molemmissa nuorisotiloissa työskentelee kaksi osa-aikaista apuohjaajaa. Nuorisotilojen ohjaajien lisäksi Sipoossa työskentelee ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, kaksi etsivää nuorisotyöntekijää ja kaksi erityisnuorisotyöntekijää, sekä yksi kirjastonuorisotyöntekijä.

Nuorisopalvelut Sipoossa tarjoaa nuorille tekemistä vapaa-ajalla ja loma-aikoina, sekä tarpeen mukaan erilaisia pienryhmätoimintoja. Nuorisopalveluiden pääasiallisiin yhteistyökumppaneihin, muiden kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden toimijoiden lisäksi, kuuluvat koulujen opettajat, kasvatusohjaajat, kuraattorit ja muu opetuksen ulkopuolinen henkilökunta. Yhteistyötä tehdään myös poliisin, Sote-henkilökunnan ja TE-palveluiden kanssa. Nuorisopalveluiden henkilökunta pyrkii vastaamaan kouluilta tuleviin pyyntöihin, jotka perustuvat koulun henkilökunnan arvioon nuorison haasteista. Nuorisopalveluiden henkilökunnasta yksi nuoriso-ohjaaja tekee 50 % työajastaan kunnan kirjastoille. Kevään 2023 aikana esiin nousseiden haasteiden seurauksena hänen työpanoksensa siirrettiin määräaikaisesti hankerahoituksen avulla kokonaan Sipoon kirjastojen käyttöön. Sipoon pääkirjaston tiloissa toimi keväällä 2023 PopUp-nuorisotila, jolla pyrittiin vastaamaan nuorten häiriökäyttäytymisen aiheuttamiin ongelmiin Sipoon pääkirjastossa ja tarjoamaan nuorille lisää avointa toimintaa olemassa olevien nuorisotilojen lisäksi.

Sipoossa on kolme suurta yläkoulua. Söderkullassa sijaitseva Sipoonlahden koulu ja Nikkilässä suomen- ja ruotsinkieliset yläkoulut, Sipoonjoen koulu ja Kungsvägens skola. Nikkilässä suomen- ja ruotsinkieliset yläkoulut toimivat samassa rakennuksessa, johon lisätään vuosiluokka kerrallaan, myös alakoulu ja esikoulu päivähoitoinen. Suomenkielisiä alakouluja kunnassa on viisi ja ruotsinkielisiä kahdeksan. Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on iso osa erityisnuorisotyöntekijän työtä.

3 Perehdyttämisen periaatteista

Koska opinnäytetyöni kehittämistehtävä on perehdytysoppaan valmistaminen Sipoon kunnan nuorisopalveluille, avaan tässä luvussa lyhyesti perehdyttämisen käsitettä, kenelle perehdyttäminen kuuluu ja mitä perehdytysopas voi pitää sisällään.

Työterveyslaitos määrittää uuden työntekijän perehdytykseen kuuluvan ainakin seuraavat osa-alueet: työtehtävät, tavoitteet ja omat vastualueet, työtilat ja välineet, työvuorot ja työpaikan aikataulut, työmenetelmät, asiakkaiden kanssa toimiminen, työpaikan tiedon- ja tuenlähteet, turvalliset ja terveelliset työtavat, työhön liittyvät vaarat ja niiden torjuminen, toiminta häiriö- ja poikkeustilanteissa, työyhteisön toimintatavat ja pelisäännöt, työyhteisöön ja työtovereihin tutustuminen. (Ttl 2023a.)

Työturvallisuuslaki (738/2002) velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijän muun muassa työtehtäviinsä, työolosuhteisiin, työmenetelmiin ja turvallisiin työtapoihin. Työturvallisuuslain tarkoitus on parantaa ja turvata työympäristöä ja ennaltaehkäistä työstä johtuvia terveyshaittoja. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Kupias ja Peltola (2009, 19) määrittävät perehdyttämisen kehittämistoimenpiteinä, joilla parhaimmillaan voidaan kehittää koko työyhteisöä. Perehdyttämisen tulee tarjota työntekijälle sitä tukea, jota hän tarvitsee omaksuakseen uuden työtehtävänsä ja mahdollisimman nopeasti selviytymään uusissa työtehtävissään riittävän itsenäisesti. Perehdyttämiseen tulee kuulua tietoa koko organisaation toiminnasta, työympäristöstä ja työyhteisöstä. (Kupias & Peltola 2009, 19.)

3.1 Perehdyttäjä

Perehdyttäjänä voi toimia esimies, joku tehtävään valittu työyhteisön jäsen tai ryhmä. Kupias ja Peltola (2009, 35-42) esittelevät viisi eri perehdyttämisen muotoa, joita he kutsuvat toimintakonsepteiksi. Näitä perehdyttämisen muotoja voidaan käyttää erilaisissa organisaatioissa henkilöstön määrän, toimintatapojen ja tuotannon mukaan. Toimintakonseptit; vierihoitoperehdyttäminen, malliperehdyttäminen, laatuperehdyttäminen, räätälöity perehdyttäminen ja dialoginen perehdyttäminen. (Kupias & Peltola 2009, 35-42.)

Perehdyttämiseen vaikuttaa aina myös uuden työntekijän koulutus, kokemus alalta ja yhteistyötaidot. Perehdyttäminen on prosessi ja vastavuoroista toimintaa, jossa tulokkaan sitoutuneisuus vaikuttaa perehdyttämisen sujuvuuteen. Perehdyttämisen suunnittelu onkin hyvä tehdä etukäteen jaotellen eri osa-alueet pienempiin kokonaisuuksiin. Perehdytyksen sisältöön vaikuttaa ensisijaisesti työntekijän tuleva rooli työyhteisössä, ja tästä syystä suunnitelman tulisi olla joustava ja yksilöllisesti muokattavissa. Perehdyttäjilläänkin voi olla eri rooleja ja osa-alueita hallittavinaan työyhteisön tai organisaation sisällä. Pienemmissä työpaikoissa vastuu

perehdyttämisestä on esihenkilöllä, joka voi delegoida osan perehdyttämisestä muille työntekijöille. (Kupias & Peltola 2009, 86-98.)

3.2 Perehdytysopas apuna

Jokaisella työpaikalla tulee olla perehdytysuunnitelma uusien työntekijöiden perehdyttämistä varten. Perehdytysoppaan tai -suunnitelman tekee lähiesihenkilö, joka myös seuraa perehdytyksen etenemistä ja työntekijän perehdyttämisen onnistumista. Esihenkilö voi kuitenkin delegoida perehdyttämisen tai osan siitä muille työntekijöille. Perehdyttämisoppaasta tulee selvittää työpaikan pelisäännöt, yhteiset toimintatavat, yhteistyötahot ja työn sisältö kuten myös työhön liittyvät odotukset. Tämän lisäksi esihenkilö voi tehdä yksilöllisemmän suunnitelman, joka perustuu johdon tekemään ohjeistukseen perehdytettävistä asioista. Yksilöllisessä suunnitelmassa voidaan ottaa huomioon työntekijän koulutustausta, kokemus, työtehtävän erityispiirteet ja työsuhteen kesto. (Ttk 2022.)

Perehdytysopas voi sisältää muisti- tai tarkistuslistoja, jotka helpottavat perehdyttäjän työtä perehdytyksen edetessä, ja turvaavat myös uuden työntekijän asemaa tiedon saamisessa. Työpaikoilta löytyvistä perehdytysmateriaaleista tulisi löytyä ajanmukainen tieto ja perehdytys onkin prosessi, jota tulee hyödyntää aina kun työtehtävät tai menetelmät muuttuvat. (Ttl 2023b.)

4 Nuorisolaki ja sen historiaa

Suomen nuorisolakia on uudistettu ja tarkennettu viimeisten viiden vuosikymmenen aikana. Ensimmäinen nuorisotyötä ja -politiikkaa koskeva laki asetettiin vuonna 1972 ja sen jälkeen sitä on muovattu yhteiskunnallisten muutosten yhteydessä noin kymmenen vuoden välein. Myös nykyisen Nuorisolain nimi on muuttunut vuosikymmenten varrella nuorisolautakuntalaista nuorisotyölaiksi, ja lain uudistuksiin ovat olennaisesti vaikuttaneet myös muut Suomen lakiuudistukset. Nuorisolain alkuperäinen tarkoitus oli jakaa valtionavustuksia kunnille, tukea eri järjestöjen toimintaa taloudellisesti sekä osallistaa nuoria kunnalliseen päätöksentekoon. Tulevien vuosikymmenten muutokset koskivat lähinnä valtion avustusten myöntämisperusteita, joiden lisäksi vuoden 1985 lakimuutoksen (1068/1985) yhteydessä nuorten ikäraja nostettiin aiemmasta 24 vuoden iästä 29 ikävuoteen. Valtionosuuksien maksamista muovattiin jälleen vuonna 1993, ja samalla poistui kuntien velvoite nuorisolautakuntien järjestämiseen. Vuoden 1995 uudistuksessa nuorisotyölakiin (235/1995) lisättiin omana osanaan nuorisopolitiikka, jolloin nuorten elinolojen paraneminen ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen siirtyi yhteiskunnan (kuntien) vastuulle. (Aaltonen 2009, 17-22.)

Vuoden 2006 nuorisolaki (72/2006) oli sen aikaisen hallituksen uudistus aiempaan Nuorisotyölakiin (235/1995) nähden. Uudessa laissa erotettiin toisistaan nuorisotyö ja nuorisopolitiikka.

Lain 1 luvun 2 §:n määritelmässä nuorisotyöllä tarkoitettiin sitä kasvatustyötä, jota tehdään nuorten vapaa-ajalla, kun taas nuorisopolitiikalla viitataan nuorten elinoloihin vaikuttamiseen hallinnollisella tasolla. Nuoret nähdään omana ryhmänä, jolle tarjotaan mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. (Aaltonen 2009, 23-27.)

Viimeisimmässä Nuorisolain uudistuksessa (1285/2016) on tehty merkittäviä tarkennuksia ja muutoksia. Lakiin on ensimmäistä kertaa määritetty kunnan velvollisuuksiin kuuluviksi mm. Etsivä nuorisotyö 3 luku 10 § ja Nuorten työpajatoiminta, 4 luku. Nuorten osallisuuden vaikuttamisen ja kuulemisen velvoitetta on myös nostettu laissa esille aiempaa selkeämmin. Nuorisolain 6 luku 24 § viittaa kuntalain (410/2015) 26 §:n, jossa kunnanhallituksen tehtäväksi on määrätty nuorisovaltuuston tai muun vastaavan vaikuttajaryhmän asettaminen. Nuoren määritelmä on kuitenkin vuoden 1985 jälkeen pysynyt samana; nuorilla tarkoitetaan edelleen kaikkia alle 29-vuotiaita. Nuorisolain mukaan nuorisotyö kuuluu kunnan tehtäviin ja kunnan tulee luoda edellytykset nuorisotyön toteuttamiselle järjestämällä nuorille tiloja ja palveluita paikalliset olosuhteet huomioiden ja tukea nuorten kansalaistoimintaa. Nuorisotyöllä laissa tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa. (Kuntalaki 410/2015; Nuorisolaki 1085/2016.)

5 Nuorisotyön kehitysvaiheet

Nuorisotyötä on kautta sen historian leimannut jäsentymättömyys toimenkuvaa ja työtehtävien sisältöä kohtaan. Osa työhön kuuluvasta osaamisesta liittyy vahvasti hiljaiseen tietoon, jota työntekijät jakavat keskenään ja työn tekemisen lomassa. Tässä luvussa avaan tiivistysti nuorisotyön historiaa ja sen vaiheita 1800-luvun lopulta nykypäivään asti. Käyn läpi sitä mitä nuorisotyö on ollut, mitkä yhteiskunnalliset tekijät ovat vaikuttaneet nuorisotyön muodostumiseen ja mikä haastaa nuorisotyön toteuttamista.

5.1 Nuorisotyön historiasta Suomessa

Kansakoulujen perustamisesta, vuonna 1866 annetun kansakouluasetuksen jälkeen on eri yhdistysten ja organisaatioiden tavoitteena ollut sivistää ja kasvattaa nuoria. Nuorisojärjestöjen toiminnalla pyrittiin vahvistamaan erityisesti heikommassa yhteiskuntaluokissa elävien lasten ja nuorten mahdollisuuksia oppia ja vahvistaa heidän omaa toimijuuttaan yhteiskunnan jäseninä. Jo 1800-luvun lopulla nuorisotyön ajatuksena oli herätellä nuorten tiedonhalua omien kokemustensa kautta. (Niemi 2007, 45-47.)

Muutamit Suomeen perustetuista nuorisoyhdistyksistä 1880-luvun alussa hiipuivat pian perustamisensa jälkeen. Ensimmäinen nuorisoseura, jonka säännöt hyväksyttiin senaatissa, oli Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseura. Seuran säännöissä tuotiin vahvasti esiin kristillisyys ja isänmaallisuus. Suomen Nuorison Liitto (SNL) perustettiin vuonna 1898. Liitto toimi

nuorisoseurojen kattojärjestönä ja sen toiminta ja periaatteet juontavat tanskalaiseen grundtvigilaiseen kasvatustilfilosofiaan ja siten poikkiesi merkittävästi muiden seurojen toimintaperiaatteista. Nuorten yksilölliset mieltymykset, ihanteiden ja arvojen merkitys tiedostettiin jo tuolloin, ja niitä vahvistamalla pyrittiin nuorista kasvattamaan itsenäisiä ajattelijoita. Vapaus, osallisuus ja yhteisöllisyys nousivat seuran toiminnan johtaviksi aatteiksi. Nuoruus miellettiin oman itsen etsinnän ajaksi. Tätä haluttiin tukea tarjoamalla nuorille kaltaistensa seuraa ja kokoontumispaikkoja, joissa he voisivat laajentaa näkemyksiään ympäröivästä maailmasta ja sen tilasta. 1900-luvun alkupuolta leimasivat kansanmielisyys, poliittiset ja kristilliset arvokysymykset. Nuorisoseuraliike ei halunnut antaa nuorisolle valmiita ajatusmalleja politiikkaan tai uskontoon liittyen, vaan painotti kasvatuksellisessa ja sivistävässä toiminnassa kaikille avointa toimintaa, vakaumuksiin ja uskontoihin katsomatta. (Niemi 2007, 48-54.)

Suomeen ennen sotia Englannista ja Saksasta rantautuneet diakonia- ja nuorisotyön muodot muovasivat silloista järjestötoimintaa. Erityisesti Suomeen vuonna 1889 saapuneen Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen (NMKY) toiminta oli tuolloin vahvasti mukana seurakuntien nuorisotyössä. Lontoossa vuonna 1884 perustettu yhdistys oli yksi Englannissa toimineista järjestöistä, jotka ovat vaikuttaneet nuorisotyöhön Suomessa. Kirkon toiminnassa oli näkynyt vahvasti kerho- ja leiritoiminnat eri muodoissa, ja NMKY:n myötä myös partiotoiminta sai Suomessa jalansijaa. Kirkko kuitenkin halusi kehittää nuorisotyötä ja ensimmäiset nuorisonohjaajien koulutukset aloitettiin kirkon toimesta vuonna 1949, laajentuen vuonna 1953 diakoniaopinnoiksi, johon lisättiin sosiaalinen näkemys nuorten kanssa tehtävään työhön. Kirkolla on kautta historian ollut vahva asema Suomessa toteutetussa nuorisotyössä. 1960-luvulla kun kirkon kahtaalle jakautuneiden suuntauksien (uuspietismi ja uskansasankirkollisuus) jännitteet vähenivät, pääsi kirkon toiminta lasten ja nuorten parissa jälleen kehittymään. Koko nuorisokulttuurin muuttuessa oli kirkonkin tarkasteltava toimintamuotojaan. Kerho- ja leiritoiminnat laajenivat ja erityisnuorisotyö sekä koulunuorisotyö saivat alkunsa. (Launonen 2007, 78-82.)

Launonen (2007, 84) nostaa esiin kirkon erityisnuorisotyöstä Saapas-toiminnan, jolla pyrittiin jalkautumaan niihin ympäristöihin missä nuoret vapaa-aikaansa viettivät. 1960-luvulta alkaneeseen lisääntyvään nuorison problematiikkaan haluttiin vaikuttaa tarjoamalla nuorille yökahviloita, vankilatyötä ja avointa toimintaa aiempaa laajemmassa mittakaavassa. Saapas-toiminnan keskiössä ovat edelleen vapaaehtoiset, joita seurakunnat kouluttavat yhteistyössä muiden järjestöjen tai kunnallisen nuorisotyön kanssa. Nuorisotyötä on tehty Suomessa vapaaehtoisten voimin jo 1940-luvulla. Nuorisotyötä tehtiin siis varsin pitkään vain vapaaehtoisten voimin, kunnes vuonna 1972 voimaan tulleen ensimmäisen nuorisolain myötä nuorisotyö määritettiin ammatilliseksi työksi, jolla mahdollistetaan ja tuetaan nuorisotoimintaa. Erityisnuorisotyö on myös saanut alkunsa seurakuntien halusta auttaa niitä nuoria, joilla esiintyy erilaisia ongelmia, joko sosiaalisissa suhteissa, päihteiden tai jengiytymisen kanssa. (Launonen 2007, 84; Nuoperi 2023.)

Kirkon toiminta nuorisotyössä kasvatuksellisena tahona on ollut vahvaa läpi vuosikymmenten. Jengityö alkoi kirkon halusta auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, ja samainen jengityö muovautui ensin yhdyskuntatyöksi, josta edelleen erityisnuorisotyöksi. Vaikka vielä 1980-luvulla ei erityisnuorisotyölle löytynyt varsinaista paikkaa kunnallisessa nuorisotyössä, oli tarve erityistä tukea tarvitsevien heikommassa asemassa olevien nuorten tilanteesta tiedostettu. Nuorisotoimen palveluiden laajenemisen tarve ei päättynyt kuitenkaan tähän, vaan nuorisotyöttömyyden lisääntyessä perustettiin kunnallisia neuvonta- ja informaatiopisteitä, joista nuoret saivat tietoa työllistymiseen, harrastuksiin ja muihin julkisiin palveluihin ja niiden käyttöön liittyen. Nuorisopolitiikkaa vahvistettiin, palveluita siirrettiin enenevässä määrin kunnille, ja kirkko pysyi edelleen vahvana nuorison kasvattajana erityisesti rippi- ja pyhäkoulujen muodossa. (Nieminen 1995, 372-390.)

1990-luvun lama käänsi nuorisotyön katseen ja tehtävän jälleen nuorten kasvu- ja elinoloihin. Kasvatuksesta oli jo siirrytty kasvun tukemiseen (Nieminen 1995, 392) ja nuorisotyön asema kasvatuksellisena tekijänä on viime aikoina saanut vahvemman jalansijan moniammatillisen yhteistyön kentällä. Nuorisotyön tekijät nostavat esiin ehkäisevän työn ja vapaa-ajan merkityksen. Nuorisotyö on usein ensimmäisenä kuulemassa nuorten keskuudessa tapahtuvista muutoksista ja heillä on muihin toimialoihin nähden hyvät mahdollisuudet havaita ja puuttua nuorten ongelmiin. Tämän toteutumiseen nuorisotyöltä vaaditaan kuitenkin edelleen aktiivista oma-aloitteisuutta ja uusia kehittämisideoita, jotta he saavat nuorten äänen kuuluviin. Nykyisessä mittareita, seurantaa ja tuloksia arvostavassa yhteiskunnassa voi nuorisotyön tarpeellisuuden todistelu olla haastavaa. Kohtaamisia ja nuorten tukemista yksilö- tai ryhmätasolla on vaikea mitata. Tehokkuutta ei myöskään nuorisotyössä voi mitata perinteisin mittarein, nuorisotyön ydin on edelleen nuorten kohtaamisessa, ja jokainen kohtaaminen on ainutlaatuinen, ensisijaisesti nuoren, mutta myös työntekijän, subjektiivinen kokemus. (Määttä & Tasanko 2011, 27-29; Nieminen 1995, 392.)

Vaikka nuorisotyön kenttä ja tehtävät ovat muuttuneet yli satavuotisen historiansa aikana, ovat työn perusarvot pysyneet samansuuntaisina. Jo 1800-luvulla nuorisoa kannustettiin ottamaan kantaa ja tuomaan omia mielipiteitä rohkeasti esiin erilaisissa järjestöjen ja seurojen järjestämissä tapaamisissa. Vapaus, osallisuus ja yhteisöllisyys olivat jo tuolloin vahvasti mukana sen aikaisessa nuorisotyön aatteessa. Suomen nuorisoseuroissa on oltu edelläkävijöitä Euroopan maihin nähden myös sukupuolten tasa-arvoisuudessa. Nuorille haluttiin tarjota mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja tekemistä sukupuoleen katsomatta, ilman valmiita vastauksia tai malleja, joihin tulisi mukisematta sopeutua. Nuorten haluttiin kasvavan itsenäisiksi ajattelijoiksi, jotka kantaisivat yhteiskunnallista vastuuta. (Niemi 2007, 48-54.)

5.2 Nuorisotyön perustehtävästä 2000-luvulla

Nieminen (2007) kuvailee nuorisotyötä yleisen välinpitämättömyyden vastavoimana. Nuoret kulkevat nuorisotyön palveluiden eri kentillä ja niillä saadut kokemukset voivat vaikuttaa ihmisen koko elämään. Nuorisotyö tarjoaa nuorille erilaisia oppimisympäristöjä, joissa he voivat saada ohjausta ja tukea sekä vapaaehtoisilta että ammattilaisilta. Näillä oppimiskokemuksilla on merkitystä siihen miten nuori määrittää ja kehittää omia arvojaan, tietojaan ja taitojaan. Artikkelissaan Nieminen määrittää nuorisotyön neljäksi perustehtäväksi, eli funktioksi, sosialisaatiofunktion, personalisaatiofunktion, kompensatiofunktion ja resursointi- ja allokointifunktion. (Nieminen 2007, 21-23.)

Sosialisaatio on kautta nuorisotyön historian ollut merkittävässä asemassa yhtenä nuorisotyön tavoitteellisesta toiminnasta. Nuoria on haluttu kasvattamalla sosiaalista omaan yhteisönsä, lähipiiriin ja yhteiskuntaan. Sosialisaation on myös katsottu kuuluvan arvojen, hyvien käytösten ja toimiviksi todettujen toimintatapojen siirtämisenä seuraavalle sukupolvelle. Vaikka ajat ovat muuttuneet ja osa suomalaisen yhteiskunnan perinteisistä arvoista on jo osin merkityksettömiä, sisältyy toisten kunnioittaminen, rehellisyys ja suvaitsevaisuus edelleen nuorisotyön toteuttamaan kasvatustyöhön ja sosialisaatioon. Sosialisaatiolla halutaan edelleen tarjota nuorille erilaisia mahdollisuuksia tutustua yhteiskuntaan ja sen toimintamalleihin ja löytää oma paikkansa ympäröivästä maailmasta. Omien arvojen ja omanlaisen yhteisön löytäminen helpottaa nuoren kasvua yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Myös poliittinen sosialisaatio on yksi osa nuorisotyötä ja aikojen muuttuessa on nuorisotyön pystyttävä ohjaamaan nuoret erilaisten vaikutuskanavien äärelle, jotta käsitys edustuksellisesta demokratiasta säilyy ja jokainen voi käyttää äänioikeuttaan. (Nieminen 2007, 23-24.)

Nuoren persoonallisuus kehittyy monissa eri ympäristöissä. Kodin ja koulun lisäksi vapaa-ajan ympäristöillä on merkitys nuoren identiteetin kehitykseen ja yksilön kasvuun omaksi itsekseen. Nuorisotyö voi tukea nuoren kasvua ja kehitystä tunnistamalla, tunnustamalla ja tukeamalla nuoren ainutlaatuisuutta ja korostamalla jokaisessa yksilössä olevia hyviä ominaisuuksia. Nuorisotyön erityispiirteisiin kuuluu vapaaehtoisuus. Nuorten tarpeita kuuntelemalla ja kunnioittamalla, sekä niihin vastaamalla, voi nuorisotyö vahvistaa nuoren uskoa omaan merkityksellisyyteensä. Jos nuorisotyöltä yhtäältä toivotaan yhteiskunnan osallisuuden ja aktiivisuuden lisäämistä nuorison keskuudessa, mutta arjessa nuorisotyö näkee, kuinka nuori tarvitsisi enemmän kuin mitään muuta lämpöä ja turvaa, saattaa sosialisaatio- ja personalisaatiofunktion väliin muodostua ristiriitatilanne. (Nieminen 2007, 24-25.)

Kolmas nuorisotyön tehtävistä on kompensatio. Nuorisotyöllä pyritään tasoittamaan ja korjaamaan niitä puutteita ja ongelmia, joita nuoren elämässä esiintyy. Yhteiskuntaan liittymisen, elämänhallinnan, tasa-arvon ja muiden isomprien ongelmien kohdatessa nuoria, nuorisotyön resursseja siirretään mahdollisuuksien mukaan heikommassa asemassa oleviin tai apua

tarvitseviin ryhmiin. Tilanteita pyritään korjaamaan esimerkiksi erityisnuorisotyön, kohdennetun nuorisotyön tai erilaisten projektien avulla. Korjaavan työn kuulumisen osana nuorisotyötä on kuitenkin jokseenkin kiistelty aihe. Nuorisotyön ote on ennaltaehkäisevä, eikä se voi-kaan vastata kaikkiin ongelmiin. Näissä tilanteissa kompensatiofunktio on siirrettävä muille toimijoille, kuten esimerkiksi nuorisopsykiatrilalle, sosiaalityölle tai päihdehuollolle. (Niemi-nen 2007,25.)

Resursointi- ja allokointifunktiolla Nieminen (2007, 25-26) tarkoittaa nuorisotyölle osoitettujen voimavarojen ja niiden suuntaamiseen vaikuttamista. Käytännössä tämä neljäs nuorisotyön funktio kuuluu siis nuorisopolitiikan piiriin. Nuorten päätöksenteon ja osallisuuden mahdollistaminen yhteiskunnallisiin asioihin, nuorisotyöhön käytettävien resurssien määrä ja sen jakaminen sekä kohdentaminen kuuluvat nuorisopolitiikkaan. Käytännön tasolla nuorisotyöllä ei ole valtaa vaikuttaa päätöksentekoon, ja siksi nuorisotyö ja -politiikka on hyvä eriyttää toisistaan. (Nieminen 2007, 25-26.)

Sosialisaatio- ja personalisaatiofunktioit ovat aina olleet osa suomalaista nuorisotyötä. 1900-luvulla kuitenkin havahduttiin näiden kahden työmuodon selektiivisyyteen; työmuodot tavoittivat lähinnä ne nuoret, jotka olivat aktiivisia ja pääasiallisesti hyvinvoivia. Tätä selektiivisyyttä vähentämään tarvittiin lisää toimintoja, joilla voitaisiin tavoittaa myös ne nuoret, jotka eivät aktiivisesti hakeutuneet palveluiden pariin. Nuorisotyöhön tarvittiin enemmän kaikille avoimia tiloja ja toimintaa, jotta heikompiosaisiakin nuoria voitiin kohdata. Vapaaehtoistyöllä ei kuitenkaan kyetty vastaamaan kaikkiin nuorten tarpeisiin ja kompensatiofunktion toteutuksen mahdollisti nuorisotyön ammatillistuminen. Nuorisotyö toteuttaa sosialisaatio-, personalisaatio- ja kompensatiofunktioita omassa toiminnassaan, mutta jotta resursointi- ja allokointifunktio voisi toimia, se vaatii nuorisotyön lisäksi myös muiden toimijoiden mielenkiintoa ja aktiivista halua vaikuttaa nuorten elinoloihin. (Nieminen 2007, 26.)

Kokkolan nuorisopalveluiden työyhteisössä toteutetulla useamman vuoden kestäneellä tutkimusprojektilla pyrittiin vastaamaan kysymykseen, mitä nuorisotyö on. Projektin tuloksena syntyi NUPS, nuorisotyön opetussuunnitelma, jolla hankkeeseen osallistunut työryhmä on avannut nuorisotyön teoreettista sisältöä, käsitteitä, työmuotoja ja -menetelmiä. Kiilakoski (2015, 19) kuvailee nuorisotyötä tekemiseen keskittyvänä toimialana, jonka selittäminen on hankalaa teorian ja käsitteiden puuttuessa. Nuorisotyö tarvitsee syvällisempää kuvausta, jolla kyetään avaamaan perustelut ja tavoitteet työn toiminnalliselle toteutukselle. Nuorisotyötä on kauan ohjannut ääneen sanomaton ajatus siitä, että jokainen nuorisotyöntekijä voi tehdä työtään omiin vahvuuksiinsa nojaten. Tämä on ollut myös yksi nuorisotyön hienouksista. Työntekijöillä on vapaat kädet toteuttaa nuorisotyötä, unohtamatta kuitenkin työtä ohjaavia lakeja ja säädöksiä. Tarve työn tarkemmalle määrittämiselle on kuitenkin olemassa jo alan ammatillisuuden kehittämistä varten. Luovuus ja työntekijöiden yksilölliset vahvuudet tulee

säilyttää, opetussuunnitelma pyrkii ainoastaan selkiyttämään nuorisotyötä. Vuonna 2015 NUPS on levinnyt myös muihin kaupunkeihin ympäri Suomea. (Kiilakoski 2015, 14-30.)

Nuorisotyön luonne muuttuu ajan mukana. Menetelmät ja työtavat mukautuvat ajan henkeen, mutta syyt nuorisotyön tekemiselle pysyvät syvimmissä merkityksessään samana. Nuorisotyön tärkeimpiä tehtäviä jo nuorisolain (1285/2016) määritelmän mukaan, on tukea nuoria heidän kasvussaan ja itsenäistymisessään, ja vahvistaa osallisuutta alati muuttuvassa yhteiskunnassamme. Nuorisotyön tehtävä ei ole, eikä ole ollut, kasvattaa nuoria valmiisiin ajatus- ja toimintamalleihin, vaan herätellä heidän omia ajatuksiaan siitä, mitä hyvä elämä voisi olla ja tukea heitä pyrkimyksissään näitä henkilökohtaisia tavoitteita kohti. Nuorisotyö on kasvatuksellista toimintaa, joka tapahtuu niissä (oppimis)ympäristöissä, joissa nuoret ovat ja niin pitkällä aikavälillä kuin siihen on tarve. Nuorisotyötä ei voida suunnitella ennalta määritellyn ajanjakson kestäväksi, tiettyyn muottiin asetetuksi prosessiksi. Nuorisotyö on prosessi, joka laajenee ja syvenee sitä mukaa, kun se etenee. (Kiilakoski 2015, 154-160.)

5.3 Erityisnuorisotyön tiivistelmää

Erityisnuorisotyön ja nuorisotyön välille on vaikea tehdä niitä toisistaan selvästi erottavaa rajausta. Erityisnuorisotyöntekijät ovat liikkuvampi muoto nuorisotyöntekijöistä. Työtä tehdään siellä, missä nuoret ja erityisesti ongelmalliset nuoret ovat. Erityisnuorisotyön kohderyhmää ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat, päihdeongelmaiset tai muuten oireilevat nuoret. Heillä voi olla monenlaisia ongelmia, joihin erityisnuorisotyöllä pyritään yhdessä nuoren kanssa löytämään mielekkäitä ja parempia ratkaisuja, jotta nuoren elämä voisi muuttua suuntaa. Kemppinen (1999) käyttää ilmaisua terveessä todellisuudessa elämisestä, jolla hän viittaa siihen, että erityisnuorisotyöntekijän tulisi saada kiinnitettyä nuoren huomio hänelle itselleen tärkeisiin asioihin, omiin tarpeisiin ja tavoitteelliseen sekä mielekkääseen elämään. Erityisnuorisotyöntekijän tulisi kiinnittää huomio niihin asioihin, jotka vaikuttavat nuoren terveyteen ja itsetuntoon, ja lähteä yhdessä nuoren kanssa vahvistamaan positiivisia asioita tämän elämässä. Erityisnuorisotyö on nuoren rinnalla kulkemista, kuten nuorisotyö muutoinkin. Erityisnuorisotyö ei kuitenkaan ole sidottu aikaan tai paikkaan, joten työtä voidaan tehdä nuoren toivomalla tavalla. Erityisnuorisotyö pyrkii auttamaan nuoria sosiaalisissa, fyysisissä, henkissä ja taloudellisissa ongelmissa. Yhteistyö näihin haasteisiin erikoistuneiden verkostojen kanssa on osa erityisnuorisotyön kenttää. Erityisnuorisotyön palveluiden tarpeessa olevat nuoret ovat usein yhteiskunnallisten ilmiöiden ja eriarvoisuudesta kumpuavien ongelmien kanssa kipuilevia nuoria, joita auttamalla erityisnuorisotyöllä voidaan vaikuttaa myös yhteiskunnallisella tasolla. (Kemppinen 1999, 44-48.)

Osana kunnan nuorisotyötä julkisen sektorin erityisnuorisotyön tavoitteena on edistää nuorten kasvamista ja sopeutumista yhteiskuntaan, ja toimia vaikeissa elämäntilanteissa olevien nuorten edustajina sellaisten yhteiskunnan toiminnasta johtuvien olosuhteiden muuttamiseksi,

jotka osaltaan aiheuttavat nuoriso-ongelmia. Erityisnuorisotyö on luonteeltaan sosiaalista ja kirkkokin määrittelee erityisnuorisotyön etsiväksi, kohtaavaksi ja läsnä olevaksi työksi, jota tehdään niiden kanssa, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. (Nuoperi 2023).

Vuoden 2016 nuorisolakiin (1285/2016) on ensimmäistä kertaa lain historiassa erikseen kirjattu etsivän nuorisotyön tehtävän kuvaus. Etsivä nuorisotyö on yksi monista erityisnuorisotyön toteuttamisen tavoista. Se on palvelu, joka on edelleen harkinnanvaraista kunnissa. Etsivän nuorisotyön tehtävä on tavoittaa ne nuoret, jotka tarvitsevat tukea opiskeluihin tai työmarkkinoille pääsyyn liittyen. Heitä voidaan myös ohjata eri tukien ja palvelujen piiriin. Etsivä nuorisotyöntekijä on konkreettisesti nuoren hakiessa ratkaisuja ongelmiinsa. Etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja tämän itsestään antamiin tietoihin. Kaikki alle 29-vuotiaat nuoret voivat olla yhteydessä etsivään nuorisotyöhön ja saada apua omaa elämää askarruttaviin kysymyksiin. Etsivä nuorisotyöntekijä kulkee nuoren rinnalla, auttaa ja opastaa yksilöllisiin tarpeisiin vastaten. (Nuorisolaki 1285/2016; Into ry 2023.)

Erityisnuorisotyön tavoitteena on tehdä myös ennalta ehkäisevää nuorisotyötä. Erityisnuorisotyö ohjaa nuoria yksilöllisesti sekä pienryhmissä. Erityisnuorisotyön kohderyhmään kuuluu 3.-9.-luokkalaiset, mutta tässä ikäluokassa voidaan joustaa tarpeen mukaan molempiin suuntiin. Sipoon kunnassa toimii kaksi erityisnuorisotyöntekijää, joiden keskeinen tavoite on alaikäisten nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen. Erityisnuorisotyön puoleen voi kääntyä täysin luottamuksella. Erityisnuorisotyöntekijä tekee yhteistyötä koulujen ja eri sidosryhmien kanssa. Vanhemmat voivat olla yhteydessä erityisnuorisotyöntekijään asioissa, jotka koskevat nuoren hyvinvointia. (Sipoo 2023a.)

6 Nuorisopalvelut Suomessa

Nuorisolaki (1285/2026) määrittää nuorisotyön- ja politiikan sisällön ja tehtävät. OKM vastaa valtakunnallisesta nuorisotyön- ja politiikan ohjauksesta ja valmistelee näihin liittyviä asioita, sekä tukee kuntia valtionosuus- tai avustuksin nuorisotyön toteuttamisessa. (Axelin 2023.)

Aluehallintoviraston nuorisotoimi tarjoaa koulutuksia alan ammattilaisille, ja edistää kansainvälistä yhteistyötä nuorten ja alan asiantuntijoiden verkostoitumiseen. Aluehallintovirastot ovat myös vahvasti mukana nuorisotyön toiminnassa ja kehittämisessä keräämällä tietoa nuorten elinoloista ja ylläpitämällä nuorten tieto- ja neuvontapalveluita ja jakamalla avustuksia esimerkiksi etsivään nuorisotyöhön. (Avi 2023.)

Nuorisotyö kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin. Laki ei kuitenkaan määrittele palvelujen sisältöä eikä toimintamuotoja, ja kunnat voivat itse sopia myös järjestämisvastuun siirtämisestä ulkopuolisille palvelun tuottajille. Liian tarkka palvelujen sisällön tai laajuuden määrittely saattaisikin estää paikallista nuorisotyötä kehittämästä. Kunnissa tulee myös toimia

monialainen verkostotyöryhmä, jolla osaltaan vastataan nuorisolain (1285/2016) nuorisopoliittisiin tehtäviin. Ryhmällä on kolme lakisäätelistä tehtävää ja sen tarkoitus on parantaa nuorille suunnattujen palveluiden toimivuutta ja vaikuttavuutta. Verkoston tulisi olla mahdollisimman laajasti ja tarkoituksenmukaisesti koottu eri edustajista, jotka toimivat nuorten parissa. (Kuntaliitto 2022.)

6.1 Nuorisopalvelut Sipoossa

Nuorisopalvelut on laajalti mukana lasten ja nuorten vapaa-ajalla Sipoossa. Kunnassa on kaksi nuorisotilaa, ja nuorisopalvelut tekee yhteistyötä kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä kunnan koulujen kanssa. Kunnassa toimii myös kaksi etsivää nuorisotyöntekijää. Tämä on kuntien oman harkinnan varainen palvelu.

Nuorisopalvelujen tarkoitus on tukea ja neuvoa nuoria heidän elämäänsä koskevissa asioissa ja olla läsnä lasten ja nuorten arjessa. Sipoossa nuorisopalveluiden toiminta-ajatuksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja mahdollisuutta vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Nuorisopalveluiden arvot ovat; suvaitsevaisuus, asiakaslähtöisyys, avoimuus, luovuus, oikeudenmukaisuus ja toisista välittäminen. (Sipoon Nuorisopalvelujen toimintaopas 2022.)

Nuorisotiloille ovat tervetulleita kaikki 7-20-vuotiaat lapset ja nuoret. Toiminta-ajat on jaettu alakouluikäisille ja sitä vanhemmille erikseen. Nuorisotilat ovat auki viitenä päivänä viikossa ja toiminta on avointa, eli varsinaista ohjattua toimintaa ei tilatoimintaan kuulu. Nuorisotiloilla järjestetään erilaisia tapahtumia, joiden suunnitteluun ja järjestelyihin lapset ja nuoret pyritään osallistamaan. Nuorisopalvelut järjestää erilaisia tapahtumia, retkiä ja leirejä, joihin tarpeen mukaan osallistuvat nuoriso-ohjaajien lisäksi myös muut nuorisopalveluiden työntekijät. (Sipoon Nuorisopalvelujen toimintaopas 2022.)

Nuoriso-ohjaajia Sipoon nuorisopalveluilla on käytännössä neljä, joista kaksi toimii nuorisotilojen vastaavina ohjaajina. Nuoriso-ohjaajien pääasiallinen tehtävä on olla turvallisenä, helposti lähestyttävänä aikuisena nuorisotiloilla. Nuoriso-ohjaajat suunnittelevat talojen erikoistapahtumia yhdessä talon muiden työntekijöiden kanssa, ja mahdollisuuksien mukaan osallistuvat myös koulujen järjestämiin tapahtumiin, kuten vanhempainiltoihin tai diskoihin. Koulutettujen nuoriso-ohjaajien lisäksi talotoiminnassa on mukana aktiivisia nuoria aikuisia iltaohjaajina, jotka toimivat olennaisena osana mahdollistamassa talojen toimintaa. Nuorisotilojen aukioloajat on jaettu ikäryhmittäin 7-12-vuotiaille ja 13-20-vuotiaille. (Sipoon Nuorisopalvelujen toimintaopas 2022.)

Ehkäisevä päihdetyön koordinaattori osallistuu aktiivisesti lasten ja nuorten päihdekasvatukseen kouluissa ja vanhempainilloissa. Hän suunnittelee koulujen henkilökunnan kanssa vuosittaiset päihdekasvatustoimet, jotka toteutetaan vuosiluokittain sekä peruskoulussa, että toisella asteella. Ehkäisevän päihdetyöntekijän työhön kuuluvat myös erilaiset nuorten

hyvinvointia tukevat kohdennetut ryhmät. Ehkäisevä päihdetyö on tavoitteellista toimintaa päihteiden ja toiminnallisten riippuvuuksien haittojen vähentämiseksi (Sipoo 2023b).

Etsivä nuorisotyö ja erityisnuorisotyö ovat kohdennetumpaa nuorisotyötä, joita Sipoon kunta tarjoaa alle 30-vuotiaille kuntalaisille. Etsivä nuoristyö on AVI:n (Aluehallintovirasto) rahoittamaa toimintaa, jolla pyritään tarjoamaan syrjäytymisvaarassa oleville tai jo syrjäytyneille nuorille apua ja tukea erilaisten koulutukseen tai työllistymiseen liittyvien vaihtoehtojen kartoituksessa ja hakemisessa. Etsivään nuorisotyöntekijään voi olla yhteydessä kuka vain nuoren lähipiiriin kuuluva, jolla on herännyt huoli nuoresta. Etsivä nuorisotyö on vapaaehtoista yksilön tarpeisiin pohjautuvaa toimintaa. Suhde etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä on luottamuksellinen ja nuorelle vapaaehtoisuuteen perustuvaa. (Sipoo 2023c.)

6.2 Erityisnuorisotyöntekijän työmuodoista ja menetelmistä Sipoossa

Nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia varten on kunnissa oltava erikseen valtuusto tai muu vaikuttajaryhmä, jonka avulla nuorten ääni saadaan kuuluviin. Nuorisovaltuustot ovat poliittisesti sitoutumattomia vaikuttajaryhmiä. Sipoossa toimii nuorisovaltuusto, jonka jäsenet ovat iältään 15-21-vuotiaita.

Nuorisovaltuuston (nuva) ohjaajan tehtäviin kuuluu nuvalaisten motivoinnin, toiminnassa tukemisen ja ohjaamisen lisäksi nuorten ryhmäyttäminen kauden alussa ja sen aikana. Hallinnollisiin tehtäviin kuuluu kokouskutsujen teko ja lähettäminen, esityslistojen julkaiseminen, pöytäkirjojen valmistelu, tarkastus ja allekirjoitusten kerääminen, nuvalaisten kokouspalkkioiden ja verokorttien toimittaminen kunnan palkanlaskentaan, sekä budjetin seuraaminen ja koordinointi yhdessä nuvalaisten kanssa. Nuva-ohjaaja tekee yhdessä nuvalaisten kanssa toiminta- ja viestintäsuunnitelman jokaiselle vaalikaudelle ja toimii linkkinä kunnan muiden toimijoiden kanssa. Nuorisovaltuuston perimmäinen tehtävä on toimia nuorten äänenä ja yhteistyö koulujen kanssa on tärkeä osa nuorisovaltuuston ja sen ohjaajan tehtäviä. (Nuvaohjaajan käsikirja 2020.)

Sipoossa nuorisovaltuuston ohjaajana toimivat tätä opinnäytetyötä tehdessäni erityisnuorisotyöntekijät. Ohjaajalle kuuluvat kokouksiin liittyvät valmistelut asialistan ja pöytäkirjan päivittämisestä kokoustarjoilujen hakuun ja valmisteluun. Ohjaajan tehtävänä on toimia linkkinä eri yhteistyötahojen ja nuorisovaltuuston välillä, ja olla nuorille läsnä oleva aikuinen ja mahdollistaja heidän opetellessaan erilaisia vaikuttamisen keinoja omassa kunnassaan.

Ryhmäyttäminen on prosessi, jossa ryhmän jäseniä tuetaan tutustumaan toisiinsa, vahvistetaan vuorovaikutusta jäsenten välillä ja tuetaan luottamuksen ja ryhmässä viihtymisen kehittymistä. Ryhmäytyminen tapahtuu hiljalleen sitä mukaa, kun jäsenet oppivat tuntemaan toisensa. Ryhmäytyminen vaatii useamman yhteisen tapaamiskerran ja koululuokkien ryhmäytymiseen tulee panostaa. Ryhmänohjaaja (ohjaaja, opettaja) on vetovastuussa ryhmän

toimimisesta, kuitenkin niin, että ryhmän jäsenet oppivat hiljalleen ottamaan vastuun omasta toiminnastaan ryhmän vuorovaikutuksen ja yhteisen hyvän eteen. (MLL 2023.)

Erityisnuorisotyöntekijät ovat Sipoossa mukana ohjaajina kaikille seitsemännen luokan aloitettaville tarkoitetuissa toiminnoissa. Toimintapäivien tarkoituksena on tutustuttaa uusia luokkalaisia toisiinsa, vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tarjota nuorille koulun ulkopuolisia ympäristöjä, joissa he saavat mahdollisuuden oppia sosiaalisia taitoja ja luoda uusia kontakteja ikätovereihinsa. Keväällä ennen lukuvuoden päättymistä kaikki tulevat seitsemäsluokallaiset kutsutaan yläkoululle tutustumispäivään. Päivän aikana nuoret pääsevät tutustumaan koulun tiloihin ja opettajiin, ja heille järjestetään erilaisia rasteja koulupäivän aikana. Erityisnuorisotyöntekijät ovat mukana päivän toteuttamisessa. Yksi seitsemänsien luokkien ryhmäytämisen muodoista on koulujen kanssa yhteistyössä toteutettava leiri ennen koulujen alkua. Ryhmäytämistä tehdään lukukauden kuluessa muun muassa seitsemäsluokkalaisten järjestettävän diskon ja erilaisten pienryhmien muodossa. Ryhmäytämistä tehdään myös koulun ulkopuolella. Nuoret kutsutaan muun muassa nuorisotiloille tutustumaan avoimeen toimintaan, ja näihin tutustumispäiviin kuuluu usein myös jotain ryhmäytymistä edistävää toimintaa. Näitä ryhmäytymiseen vaikuttavia päiviä ja erilaisia toimintoja järjestetään myös erikseen kouluilta tulevien tarpeiden mukaan.

Jopo on lyhenne sanoista joustava perusopetus. Toiminta tapahtuu perusopetuksen yhteydessä, mutta työskentelytapoja muokataan oppilaiden yksilöllisiin tuentarpeisiin perustuen. Ryhmät ovat pieniä, n. 10 hengen luokkia, ja opetukseen ja muuhun toimintaan osallistuu myös koulun ulkopuolista henkilökuntaa. Kunta osoittaa luokalle oman nuorisotyöntekijän, joka kuuluu ryhmän toiminnasta vastaavaan tiimiin. Nuorisotyöntekijän rooli on tukea nuoria sosiaalisessa kasvussa, ja vahvistaa yhteistyötä nuorten perheiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa. (Numminen & Ouakrim-Soivio 2009, 19.)

Sipoossa toimii syksyllä 2023 kolme jopoluokkaa, yksi kullakin yläkoululla. Nuorisotyöntekijöiden tehtävä on olla mukana jopojen toiminnoissa niin koulussa, kuin koulun ulkopuolisissakin tapahtumissa. Jokaisella koululla on omat toisistaan hieman eriävät tavat toteuttaa jopo-opetusta, ja luokkien tarpeisiin pyritään vastaamaan mahdollisimman monipuolisesti. Nuorisotyöntekijöille nimetään oma luokka ja he ovat mukana oppitunneilla, retkillä ja tarpeen mukaan tukevat nuoria myös koulun ulkopuolisissa haasteissa.

Saapas-toiminta on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyötä, jolla pyritään tavoittamaan ja auttamaan nuoria ongelmineen siellä missä he liikkuvat. Saapas on liikkuvaa nuorisotyötä, joka on läsnä myös festareilla ja erilaisissa tapahtumissa. Saapas-toiminta on vuosien saatossa laajentunut myös kouluihin ja nettiin, siis sinne missä apua tarvitsevia nuoria on. (Lasten ja nuorten keskus 2023.)

Sipoon suomen- ja ruotsinkieliset seurakunnat ylläpitävät Saapas-toimintaa ja erityisnuorisotyöntekijät ovat myös saaneet Saapas-ohjaaja koulutuksen ja toimivat vapaaehtoisten kouluttajina NettiSaappaan toiminnassa. NettiSaapas on uusin Saapas-toiminnan toteuttamisen muodoista. Sen tarkoituksena on lisätä positiivisuutta ja hyväksyntää eri sosiaalisen median alustoille, joissa nuoret viettävät aikaansa. Partioinnit juhlapyhinä ja koulujen päättäjaisviikonloppuna toteutetaan usein yhteisvoimin seurakunnan ja Saappaan vapaaehtoisten kanssa.

Nuorisopalvelut järjestää monia erilaisia pienryhmiä kaikille kunnan nuorille ajan ilmiöihin ja nuorison tarpeisiin pohjautuen. Kurssuja, teemapäiviä tai oppitunteja kiusaamiseen, päihteisiin, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin ja elämänhallintaan on koko ajan käynnissä. Osa toiminnoista on mahdollista toteuttaa koulupäivien aikana osana oppitunteja, ja osa ryhmä- tai yksilömuotoisista toiminnoista ajoittuu koulupäivien ulkopuolelle. Vapaaehtoisuus ja nuorten elämäntilanteet vaikuttavat osallistumiseen. Tästäkin syystä tarjonnan on oltava monipuolista, jotta jokaiselle halukkaalle löytyisi jotakin.

7 Opinnäytetyön toteutus

Erityisnuorisotyöntekijän työ on suurelta osin verkostojen kanssa tehtävää yhteistyötä. Opinnäytetyön aloitin kartoittamalla olemassa olevat yhteistyötahot ja listasin ne toiminnot, joita olimme keväällä 2023 tehneet. Tämän jälkeen selvitin olemassa olevien dokumenttien perusteella, mitä erityisnuorisotyöntekijän tehtäviin Sipoossa on aiempina vuosina kuulunut. Näihin keräämiini tietoihin peilaten muodostin kysymykset työyhteisöni jäsenten haastatteluja varten. Jos materiaali olisi jäänyt riittämättömäksi tavoitteeseen nähden, olisin ollut yhteydessä muiden kuntien erityisnuorisotyöntekijöihin. Työyhteisön haastatteluiden jälkeen keskustelimme asiasta esihenkilöni kanssa ja tulimme siihen tulokseen, että haastatteluista saamani aineisto oli riittävä. Tässä luvussa kerron opinnäytetyöni etenemisestä, haastattelujen toteuttamisesta ja siitä saadusta aineistosta.

7.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa Sipoon kunnalle erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan perehdytysopas ja kehittämistyön tavoitteena uusien työntekijöiden perehdytyksen tukeminen ja organisaation hahmottaminen. Perehdytysopas sisältää myös erilaisia työssä käytettäviä menetelmiä, auttaa uusia työntekijöitä sisäistämään työtehtävänsä, helpottaa heidän perehtymistään työnkuvaan ja auttaa hahmottamaan organisaatiota, jossa he työskentelevät. Henkilökohtainen tavoitteeni opinnäytetyöprosessin edetessä oli kehittää omaa ammatillista osaamistani, kontaktoitua nuorisopalveluiden yhteistyötahojen kanssa ja oppia tuntemaan oma työyhteisöni ja -ympäristöni entistä paremmin. Osatavoitteenani oli liittää

perehdytysoppaaseen vuosikello, joka havainnollistaisi työn tekemistä koulujen lukukausien suunniteltua ohjelmaa mukailemalla.

Erityisnuorisotyö on käsitteenä laaja. Jotta työtä voisi tehdä mahdollisimman hyvin, on tarpeellista tietää mitä kaikkea toimenkuvaan kuuluu, kuinka joustavaa ja moniulotteista erityisnuorisotyö voi olla ja mihin on hyvä vetää rajat työn tekemiselle.

7.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen kehittämistyö, jonka avulla valmistin perehdytysoppaan Sipoon kunnalle ja kehitin omaa osaamistani kunnan erityisnuorisotyöntekijänä.

Kvalitatiivisen tutkimustyön avulla pyritään syventämään mahdollisesti olemassa olevaa tietoa tutkittavasta aiheesta. Kvalitatiivinen tutkimustapa perustuu havainnointiin, haastatteluihin ja tulkintoihin, joita tehdään keräämällä perustiedot olemassa olevista materiaaleista silloin, kun ilmiöstä halutaan saada syvällisempi käsitys. (Kananen 2014, 16-20.)

Laadullinen kehittämistyö soveltui opinnäytetyöni aiheeseen, koska tarkoitukseni on selkeyttää erityisnuorisotyölle ominainen tapa toimia juuri Sipoon kunnassa. Aiemmin tuotetun materiaalin keräämisen ja analysoinnin jälkeen siirsin fokuksen takaisin Sipoon kunnan erityisnuorisotyön toteuttamiseen. Näihin perustuen muodostin kysymykset teemahaastattelua varten. Teemahaastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, joita varten pyysin tarvittavat luvat esihenkilöltäni.

7.3 Materiaalin keruu

Pohjamateriaalin opinnäytetyöhöni keräsin aiempien erityisnuorisotyöntekijöiden tekemistä muistiinpanoista. Selvitin koulujen ja muiden yhteistyötahojen aikataulutusta vuosikelloa varten, jonka jälkeen siirryin työyhteisölleni tehtäviin teemahaastatteluihin.

Dokumentteja aiemmista toimintatavoista etsin nuorisopalveluiden yhteisestä MS Teams-kansiosta, johon osa aiemmista työntekijöistä on kerännyt materiaalia mm. toteuttamistaan pienryhmistä, erilaisista menetelmistä ja vuosikellon hahmotelmista. Tulostin löytämäni materiaalit ja keräsin ja yhdistin ne yhdeksi listaksi. Vuosikellot yhdistämällä näytti siltä, että työn määrä olisi ollut varsin vähäistä marraskuusta maaliskuulle, kun taas huhti-toukokuu ja elosyyskuu olisivat olleet hyvinkin työntäyteisiä. Vanhempainillat, välituntitoiminta ja eri luokkasteiden ja ryhmien ryhmäyttämiset sekä kohdennetut kerhot olivat osa toimintaa läpi vuoden.

Kovin paljoa muistiinpanoja ei ollut, ja pitkään pohtimani ajatus dokumentoinnin tärkeydestä vahvistui. Nuorisopalvelut on kunnan tarjoama palvelu. Se on lakisääteistä toimintaa nuorille, mutta perustuu kuitenkin aina nuorten vapaaehtoisuuteen. Tekemämme työ ei välttämättä

tule näkyväksi samassa mittakaavassa kuin jotkin muut kunnan palvelut. Jos emme siis dokumentoi sitä, mitä olemme nuorille kuntalaisille tarjonneet, on palvelun tarvetta vaikea mitata ja vahvistaa. Työn tekemisen lomassa on haasteellista löytää aikaa dokumentoimiselle, mutta jollain tavalla sekin tulisi suunnitella omaan työhön kuuluvaksi niin, että tiedon jakaminen nuorisopalveluja laajemmalle verkostolle helpottuu.

Olemassa olevissa dokumenteissa oli hyvin löyhät raamit sille, miten erityisnuorisotyöntekijän työtä voi toteuttaa. Tarvitsin siis ehdottomasti lisää tietoa, enemmän rajoja ja kohdennettumpaa kuvausta sille, mikä on erityisnuorisotyöntekijän perustehtävä kunnassa. Mitä kaikkea on aiemmin tehty ja mitä tulisi tehdä?

7.4 Haastattelut työyhteisölle

Kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä ovat dokumentit (sekundäärinen aineisto), havainnointi, teemahaastattelut ja haastattelut (primäärinen aineisto). Teemahaastatteluun tutkija etsii materiaalia haastattelun pohjaksi ja sen avulla tekee kysymykset haastatteluja varten. Teemahaastattelussa pyritään saamaan käsiteltävästä aiheesta syvällisempi ymmärrys haastateltavien tuottaman tiedon ja heidän kokemustensa avulla. Teemahaastattelut ja niiden rakenne voi vaihdella keskenään riippuen haastateltavasta ja hänen kokemuksistaan. (Kananen 2014, 71-74; Vilkkä 2021, 76.)

Kanasen (2019) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei voida etukäteen määritellä haastateltavien määrää. Aineiston saturoituminen tarkoittaa sitä, ettei aineistoon saada enää lisää uutta tietoa ja aineisto alkaa toistamaan itseään. (Kananen 2019, 30-31).

Aloittaessani opinnäytetyöprosessia toiveenani oli saada työyhteisö mukaan kehittämään erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvaa, ja vuorovaikutteinen teemahaastattelu oli sopiva valinta aineistonkeruulle. Työyhteisöni haastattelujen avulla halusin syventää tietoa siitä, mitä erityisnuorisotyöntekijän työnkuva pitää sisällään Sipoon kunnassa. Opinnäytetyötä varten tekemäni haastattelun perimmäinen tutkimuskysymys oli; mitä erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvaan kuuluu? Yhdestä kysymyksestä ei vielä muodostu haastattelua ja halusin myös tietää, mitä työ on aiemmin pitänyt sisällään. Kysyin siis lisäksi työyhteisön kokemuksia ja näkemyksiä menneiltä ja tulevilta vuosilta. Haastattelun kysymykset pidin avoimina niin, että dialogisuus haastatteluiden aikana olisi mahdollista.

Haastatteluni kysymykset ovat:

1. Mitä toimenkuva on pitänyt sisällään aiemmin?
2. Mitä erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvan tulisi pitää sisällään nykyään?
3. Mitkä ovat ne yhteistyötahot, joiden kanssa yhteistyötä on tehty aiemmin ja tulisi tehdä jatkossa?
4. Miten erityisnuorisotyötä voisi hyödyntää talotoiminnassa, ehkäisevässä päihdetyössä tai etsivässä nuorisotyössä?

Työyhteisössäni oli alusta pitäen positiivinen asenne työni aihetta kohtaan, ja kaikki olivat suostuvaisia haastattelun antamiseen. Samalla kun sovin haastatteluaikoja kollegoideni kanssa, kysyin lupaa haastattelun tallentamiseen, ja kerroin, kuinka tulen litteroimaan tallenteet. Pyysin siis suostumuksen jokaiselta työntekijältä haastattelua varten etukäteen ja varmistin asian vielä uudelleen haastattelutilanteissa. Jokaisessa haastattelutilanteessa kävin uudelleen läpi tallenteiden litteroinnin ja kerroin, että kaikki materiaali tulee olemaan vain minun käytössäni, enkä tule käyttämään suoria lainauksia tai kirjoittamaan mitään, mistä haastateltava olisi tunnistettavissa. Kerroin myös, että tulen hävittämään kaiken materiaalin, kun opinnäytetyöni olisi valmis. Kaikki kesällä 2023 työsuhteessa olevat kollegat suostuivat haastatteluun. Haastattelutilanteita oli yksitoista, yhteen haastatteluun osallistui kaksi iltaohjaajaa yhdessä.

Hanna Vilka määrittää teemahaastattelun seuraavasti: teemahaastatteluissa päästään teemoihin liittyvistä kysymyksistä ja niihin vastaamisesta aitoon keskusteluun (Vilka 2021, 76). Keskustelun avulla vastauksista voi siis saada enemmän lisäarvoa yksittäisille kysymyksille, kun haastattelun kysymykset eivät sulje avoimia vastauksia haastattelun ulkopuolelle. Kollegoillani on vuosien kokemus työskentelystä Sipoon nuorten kanssa Sipoon kunnassa. Näkökulmia kysymyksiini oli yhtä monta kuin on tekijääkin. Heidän kokemuksensa ja erilaisten mielipiteiden avulla sain arvokasta tietoa opinnäytetyötäni varten. Teemahaastattelut herättelivät ajatusta myös siitä, että muutoksia ei välttämättä kannata tehdä vain uudistamisen tähden, ja toisinaan kokeilemisen jälkeen voi olla järkevää jopa palata takaisin siihen, miten asiat on aiemmin tehty.

Haastattelujen aikataulu venyi elokuun puolelle lomien vuoksi. En kuitenkaan halunnut lähteä muuttamaan alkuperäistä suunnitelmaani haastatella jokainen kollega erikseen. Uskoin näin toimiessani keskustelujen pysyvän avoimempina. Teemahaastattelun koin erittäin soveltuvaksi tavaksi haastatella työyhteisöni jäseniä. Avointen kysymysten avulla jokainen pääsi kertomaan omia kokemuksiaan ja näkemyksiään nuorisopalveluiden ja erityisnuorisotyöntekijöiden toiminnasta. Haastattelutilanteista yhteen osallistui kaksi iltaohjaajaa yhdessä heidän näin halutessaan, muuten toteutin teemahaastattelut yksilöhaastatteluina. Haastattelutilanteita

oli 11, mutta haastateltavia siis 12. Aikaa jokaiseen haastatteluun kului vähintään 45 minuuttia. Olikin hyvä, ettei aikaa ollut tarkkaan rajattu, koska vaikka kysymyksiä oli vain neljä, keskustelut venyivät menneisyydestä tulevaisuuteen hyvinkin laajasti.

7.5 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analysointi vuorottelevat läpi koko prosessin. Vasta siinä vaiheessa, kun aineiston keruu ei enää tuota uutta tietoa, voidaan katsoa, että aineistoa on riittävästi. Aineiston keruun jälkeen aineisto litteroidaan ja verrataan vastauksia keskenään. Tarvittaessa haastatteluun palataan ja tehdään haastateltavalle tarkentavia kysymyksiä, joilla pyritään löytämään vastaukset esiin nousseille kysymyksille. (Kananen 2014, 99-100; Kananen 2019, 30-31.)

Haastatteluissa nousi esiin lähemmäs 50 eri toimintoa tai työtapaa, joissa erityisnuorisotyöntekijän nähtiin voivan olla osallisena. Monet näistä toiminnoista mainittiin useammin kuin 5 kertaa haastattelujen aikana. Haastattelujen vastauksista keräsin ne työmuodot ja mielipiteet, jotka toivat opinnäytetyön tarkoitukseen ja tavoitteeseen nähden olennaista tietoa. Vertasin niitä nykytilaan ja poimin vastauksista oman kuntamme kannalta sopivimmat toimintatavat ja menetelmät, joita käytin perehdytysoppaan toteuttamisessa. Vastaukset alkoivat toistaa itseään. Haastatteluiden materiaaleista löysin selkeitä yhtymäkohtia erityisnuorisotyön toimenkuvasta kirjoitettuun tietoon nähden.

7.6 Haastattelun tulokset

Seuraavissa kappaleissa tuon esiin ne pääkohdat, jotka nousivat haastatteluissa useimmin esille. Koska kuntamme ja työyhteisöni on pieni, en tuo esiin kenenkään yksittäisiä suoria vastauksia tai havainnoiteja. Tällä tavoin noudatan myös eettisiä periaatteita ja lupauksiani haastateltavien anonymiteetin säilymisestä.

Ensimmäiseen kysymykseeni, mitä erityisnuorisotyö on pitänyt sisällään aiemmin, vastaukset olivat hyvin yhdenmukaisia. Lähes jokaisessa haastattelussa nousi esiin nuorisotiloilla oleminen, kouluysteistyön tärkeys ja ryhmäyttäminen. Vastauksissa painotettiin jalkautumista/partiointia myös päättäjien ja isompien juhlapyhien lisäksi. Välituntitoiminta yläkouluilla ja yksilötyö nousi esiin yhtä vahvasti kuin partiointi. Työn sisältö on ollut hyvin vapaasti jokaisen yksittäisen työntekijän suunniteltavissa. Toimenkuvaan ei myöskään haluta mitään tarkkoja määritelmiä tai ulkopuolisen tahon luokitteluja, sillä tilanteet nuorten kanssa muuttuvat jatkuvasti ja työn aikataulutuksessa tulee olla joustovaraa, jotta oikea-aikainen reagointi on mahdollista. Erityisnuorisotyön tekemisessä vahvuutena nähtiin myös se, että jokaisella työntekijällä on omat vahvuutensa, joita voi halutessaan hyödyntää melko vapaasti työn suunnittelussa ja toteutuksessa.

Nykyisen maailmantilanteen ja nuorten koko yhteiskuntaa koskettavan huonovointisuuden lisääntyessä, yksilö- ja pienryhmätoiminnan tärkeys nousi esiin. Näiden toteutuksen jatkuvuuden haasteena mainittiin nuorten sitoutumattomuus ryhmiin, jotka toteutetaan koulupäivän ulkopuolella.

Tärkeinä asioina nähtiin erityisnuorisotyöntekijöiden läsnäolo kouluilla ja nuorten vapaaajalla, nuorten kohtaaminen ja turvallisena aikuisena oleminen. Pidemmällä ruokavälitunneilla voi järjestää jotain toimintaa nuorille, mutta tämänkään ei koettu olevan välttämätöntä, koska jo pelkkä aikuisten läsnäolo on nykyään omiaan esimerkiksi rauhoittamaan kouluilla esiintyviä konfliktitilanteita.

Jopo- ja nuorisovaltuuston ohjaajana toimiminen on viimeisten vuosien aikana siirtynyt erityisnuorisotyöntekijöille, ja tämän koettiin olevan hyvä järjestely. Molemmat työmuodot vaativat aikaa ja paneutumista, ja olemassa olevien resurssien puitteissa tämä on työyhteisön kannalta järkevin ratkaisu.

Erityisnuorisotyön lähtökohtiinkin peilaten, on erityisnuorisotyöntekijöiden oltava tietoisia nuorten voinnista ja niistä ilmiöistä, jotka vaikuttavat nuorten käytökseen, sekä hyvässä että pahassa. Myös näkyvyys nuorten käyttämissä sosiaalisen median alustoissa nähtiin tärkeänä. Tiedottaminen ja yhteydenpito nuoriin on haasteellista, sillä tietyt sovellukset ovat tietoturvan kannalta kiellettyjä käyttää kunnan työvälineinä. Sosiaalisen median käyttö ja hyödyntäminen tänä päivänä on osa nuorisotyötä, mutta sen tarjoamia mahdollisuuksia emme silti voi käytännön työssä täysin hyödyntää. Erityisnuorisotyön tulee olla helposti saavutettavissa ja liikkua mahdollisuuksien mukaan siellä missä ja milloin nuoret ovat. Erityisnuorisotyöntekijän tulee olla se luotettava aikuinen, jonka puoleen voi kääntyä asiassa kuin asiassa, ja suhteiden luomiseen sosiaalisesta mediasta voisi olla hyötyä.

Tärkeimpinä yhteistyötahoina esiin nousivat koulut, ja niissä tarkemmin kuraattorit, terveydenhoitajat, oppilashuolto ja erityisopettajat. Erityisnuorisotyön kohderyhmää ovat erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret, joten erityisopettajien kanssa tulee tehdä tiivistä yhteistyötä. Poliisi, siellä erityisesti ennalta estävä toiminta ja sosiaalityöntekijät, mainittiin myös tärkeänä kumppanina nuorten kanssa toimimisessa. Lisäksi sosiaalitoimi ja kunnan eri alat sekä kolmannen sektorin toimijat mainittiin yhteistyötahoina, joihin on hyvä pitää yhteyttä ja saada yhteistyö toimivaksi.

Yhtenä olennaisena yhteistyötahona pidettiin myös omaa työyhteisöämme. Koska osaamista yksikössämme on laajasti, voisimme hyvin hyödyntää sitä nykyistä enemmän ohjaamalla nuoria myös toisillemme, jos nuoren hyvinvoinnista herää huoli. Yhteistyötä tehdään nuoren kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi, ja jotta tukea voidaan antaa mahdollisimman hyvin tarpeisiin nähden, on monialainen yhteistyö nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi tärkeää.

Yhteistyö sosiaali- ja perhetyöntekijöiden kanssa nousi myös esiin vastauksissa. Vaikka nuorisopalvelut tekee muiden toimijoiden kanssa työtä samojen nuorten hyvinvoinnin eteen, ei tiedonkulku ole kiitettävää vaihteluvallisuuden ja yksityisyydensuojan takia. Toiveena olisi tiedonkulun helpottuminen, jotta tuen ja avun tarjoaminen sitä tarvitseville helpottuisi.

Harmillisesti lähes poikkeuksetta vastauksissa nousi esiin se, kuinka yhteistyö eri toimijoiden kanssa on heikentynyt viimeisten vuosien aikana. Korona-ajasta ei oikein ole päästy takaisin siihen, mitä yhteistyö on ollut aiemmin, ja oppilaiden monimutkaisemmat haasteet koulunkäynnissä ja käytöksessä ovat lisänneet koulun opetushenkilökunnan kiireitä. Haastattelun vastauksissa kaivattiin kouluille yhteyshenkilöä, lisää tiedotusoikeuksia Wilmaan sekä yhteisiä pidemmän tähtäimen suunnitelmia koulujen kanssa.

Haastattelun viimeiseen kysymykseen vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia. Erityisnuorisotyöntekijöiden toivotaan olevan nuorisotiloilla säännöllisemmin. Erityisnuorisotyöntekijöiden tulisi käydä yhtä paljon kunnan molempien keskustojen kouluilla ja nuorisotiloilla, jotta nuorisopalveluiden toiminta olisi tasapuolista kaikille kunnan nuorille. Erityisnuorisotyöntekijöiden toivottiin tarpeen mukaan toimivan työparina ehkäisevässä päihdetyössä, ja esiin nousi myös ”saattaen vaihtaminen” jos nuori tarvitsee etsivän nuorisotyöntekijän tukea tai apua peruskoulun jälkeen.

8 Perehdytysoppaan tekeminen

Perehdytysoppaasta tulee löytyä tiettyjä asioita, jotka Työterveyslaitos (2023) määrittää. Näihin kohtiin löytyy tieto Sipoon kunnan intranetistä, joita en perehdytysoppaaseen erikseen kirjannut. Nuorisopalveluiden toimintaohjeopas ja jalkautumisen opas tullaan liittämään perehdytysoppaan kanssa samaan kansioon. Erityisnuorisotyötä tehdään pääasiallisesti parityönä ja omalla asenteella nuorten kanssa toimiessa on suuri merkitys siihen, miten nuoret työntekijöihin suhtautuvat. Työturvallisuuteen liittyen nuorisopalveluille järjestetään koulutuksia tarpeen mukaan.

Kun olin läpikäynyt olemassa olevat materiaalit ja analysoinut haastattelujen vastaukset, aloin rakentamaan perehdytysopasta. Olimme jo aiemmin työpaikalla puhuneet, että oppaan olisi hyvä olla sekä sähköisessä että tulostettavassa muodossa. Se ei saisi olla liian pitkä eikä monimutkainen, mutta sen tulisi kuitenkin olla tarpeeksi informatiivinen, jotta sen lukemalla saisi hahmoteltua kokonaiskuvaa erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvasta, yhteistyötahoista ja konkreettisista menetelmistä työn toteuttamiseen.

Perehdytysoppaan tein PowerPoint esityksenä, jotta sen voi tallentaa MS Teamsiin ja halutesa myös tulostaa. Sähköistä versiota voi tarvittaessa päivittää ja jotta tieto pysyisi ajantasaisena, lisäksi vuosiluvun perehdytysoppaan sivuille. Perehdytysoppaan aloitin toivottamalla

uuden erityisnuorisotyöntekijän tervetulleeksi taloon. Esittelin toimitilamme ja työyksikömmme. Seuraavaksi listasin yhteistyötahot aloittaen kertomalla kunnan kouluista ja koulujen sekä oppilashuollon hyvinvointialueen yhteyshenkilöistä, siirtyen sen jälkeen muihin yhteistyötahoihin, kuten esimerkiksi seurakunnat ja kirjastot sekä kuntarajat ylittävän poliisin ja sosiaalitoimen. Avasin lyhyesti osan työtavoista ja työmenetelmistä, muun muassa nuorisotioloilla ja kouluilla olemisen sekä jopo- ja nuorisovaltuusto-ohjaajana toimimisen. Tähän kohtaan valitsin ne työn muodot, jotka vahvimmin nousivat haastattelujen vastauksista esiin.

Oppaan loppupuolella muistutin omasta jaksamisesta ja työhyvinvoinnista huolehtimisesta. Työ on monipuolista ja nuorten kanssa työskentely on parhaimmillaan mahtavaa ja palkitsevaa. Muutokset vievät aikaa, eikä luottamusta nuoreen saavuteta hetkessä. Joustamista tarvitaan, kun päivät venyvät yli suunnitellun ja toisinaan tulee odottamaton tarve jalkautua nuorten pariin viikonloppuna. Työn rajaaminen on kuitenkin olennainen osa työssä onnistumista. Työn suunnitteluun, ammattitaidon ylläpitämiseen koulutuksin, ja oman työn reflektointiin myös työyhteisön kesken on varattava aikaa.

Vuosikellon liittämistä perehdytysoppaaseen luovuin työn edetessä. Vuosikellon sovittaminen koulujen lukukauden tapahtumiin ja tasapuolisesti kaikkien kolmen yläkoulun kesken osoittautui tässä hetkessä liian suureksi haasteeksi. Työpaikalle tulevaan oppaaseen lisäsin tarkat yhteystiedot, mutta niitä en opinnäytetyön liitteenä olevaan perehdytysoppaaseen laittanut. Vaikka tiedot ovat julkisia, ne ovat kuitenkin alati muuttuvia, enkä kokenut, että ne kuuluisivat tämän opinnäytetyön mukana jaettavaksi.

Perehdytysoppaassa käytin rentoa ja kannustavaa kieltä. Nuorisopalvelut on iloinen asia, kuten koko työyhteisömmme, eikä meidän perehdytysoppaammekaan näin ollen voi olla kovin jäykkä ja virallinen tekstiltään tai ulkomuodoltaan. Lopputuloksesta ei tullut täysin sen kaltainen, mitä olin viime keväänä ajatellut, mutta uskon sen kuitenkin avaavan tärkeimmät kohdat erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvasta.

9 Palaute ja arviointi

Opinnäytetyön edetessä pyysin arviointia esihenkilöltäni ja työyhteisöltäni. Ne ovat omalla osuudellaan auttaneet tämän opinnäytetyön toteutumisessa. Reflektoin omaa työtäni läpi koko prosessin ja tarkastelin tekemiäni valintoja myös kriittisesti. Nuorisotyön historian osuus kasvoi raportissa suunniteltua laajemmaksi, mutta oman ammatillisen kehityksen kannalta se oli kuitenkin positiivinen asia. Sain työyhteisölle tekemistäni haastatteluista melko selkeän kuvan siitä, miten työtä on Sipoon kunnassa aiemmin toteutettu, ja arvokkaita näkemyksiä siitä, miten työtä tulisi tehdä. Yleinen kokemus työyhteisössä oli, ettei erityisnuorisotyöntekijöille ole ollut riittävää, työn vaatimaa perehdytystä. Työn tekemiseen oli kertynyt paljon

siihen kuulumattomia osia, joita oli otettu vastaan, koska spesifiä työnkuvaa ei ollut määritetty. Opinnäytetyöni tuottaman perehdytysoppaan tekemiselle oli selkeä tarve. Erään haastateltavan vastauksessa nousi esiin pohdintaa siitä, mitä lisäarvoa erityisnuorisotyöntekijä voi tuoda nuoren elämään muiden nuorisopalveluiden lisäksi. Tämä ajatus auttoi minua osaltaan ymmärtämään työn toteuttamisen tapaa.

Perehdytysoppaan ulkonäköön ja rentoon kielelliseen ilmaisuun oltiin tyytyväisiä. Kunnan koulut esittelevään diaan ehdotettiin vapaan tekstin sijaan taulukkoa, josta olisi helpompi erottaa, onko koulu suomen- vai ruotsinkielinen. Taulukosta myös koulujen nimet olisi helpompi hahmottaa. Tulen lisäämään oppaan alkuun myös dian, jolla esittelen työyhteisön toimitilat ja henkilökunnan. Tämän dian olin aiemmin poistanut nyt liitteenä olevasta oppaasta, mutta lisään sen takaisin saamani palautteen mukaan. Opas tulee siis muuttumaan hyvinkin nopeasti tästä versiosta.

Työyhteisön kanssa tehty yhteistyö opinnäytetyöprosessin aikana sujui hienosti. Sain työn edessä palautetta ja tärkeitä huomioita ja vinkkejä, joiden avulla muokkasin perehdytysopasta. Koska jokainen kunta muodostaa omat palvelukokonaisuutensa nuorisotyölle, ei tämä perehdytysopas ole välttämättä sopiva muiden kuntien käyttöön. Se on kuitenkin hyvä alku Sipoon kunnan erityisnuorisotyön toteuttamiselle tulevaisuudessa. Kuten nuorisotyö kokonaisuudessaan, myös tämä perehdytysopas tulee muuttumaan ja kehittymään ajan ilmiöiden ja nuorten tarpeiden mukana.

10 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön prosessi alkoi alkukevällä 2023, kun olin muutamia kuukausia tehnyt erityisnuorisotyöntekijän työtä etsien ”sitä jotain” mikä avaisi minulle perusajatuksen siitä, mitä erityisnuorisotyö on. Vaikka prosessin edetessä aika ajoin epäilinkin selviytymistäni ryhtymääni urakkaan, oltiin työyhteisössäni kannustavia, ymmärtäviä ja valmiina auttamaan. Haastatteluihin käytetty aika oli heiltä jokaiselta iso panos, jota arvostan valtavasti.

Laadullisessa kehittämistyössä työn etenemisen aikana tehtävä dokumentointi on tutkimustyön arvioinnin kannalta ensiarvoisen tärkeää. Reliabiliteetti ja validiteetti ovat tieteellisen tutkimuksen yleisiä luotettavuusmittareita, joskin niiden sisällön merkitys eroaa toisistaan kvantitatiivisessa ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Reliabiliteetilla mitataan tutkimuksen tulosten pysyvyyttä ja validiteetilla tulosten luotettavuutta. Eri lähteistä kerätyn tiedon vertaaminen toisiinsa sekä tutkijan omaan tulkintaan ja päättelyihin (aineistotriangulaatio) vahvistaa aineiston luotettavuutta. (Kananen 2014, 146-154.)

Haastattelujen ja niiden litteroinnin myötä löysin yhtäläisyyksiä kirjallisuuden kanssa, ja muun muassa kouluilla tehtävän nuorisotyön, verkostoitumisen ja pienryhmien vetämisen

merkitys selkiintyi. Nuorisotyön historiaan perehtyessäni lukemassani materiaalissa erityisnuorisotyön todetaan olevan kohdennettua nuorisotyötä, jota tarjotaan heikommassa asemassa oleville nuorille. Haastattelujen avulla sain hyvän käsityksen siitä, mitä Sipoon nuorisopalvelujen lähihistoriaan on kuulunut. Tieto, jonka haastatteluista sain, on varmasti validia Siipossa, mutta yleistettävyyttä on kyseenalaistettava kuntien erilaisuuden vuoksi. Pysyvyys ei myöskään ole taattua, niin moni asia muuttuu nuorisotyön alalla ja sen ympärillä koko ajan, ja erityisnuorisotyö muuttuu sen mukana.

Nuorisotyö on yleisesti luonteeltaan ennaltaehkäisevää, mutta erityisnuorisotyö voi painottua myös korjaaviin toimintoihin. Yksilötyötä tehdään siinä vaiheessa, kun nuoresta on jo herännyt huoli, kun taas ryhmäyttämistä tehdään ennaltaehkäisevästi. Erityisnuorisotyön tulee myös olla liikkuvaa ja jalkautuvaa, nuorten kohtaamista niissä toimintaympäristöissä, joissa nuoret vapaa-ajallaan ovat. Talotoimintaan osallistuminen on tärkeä osa erityisnuorisotyöntekijän työtä, taloilla ja vapaa-ajalla nuoret näyttäytyvät ja käyttäytyvät eri tavalla kuin esimerkiksi kouluissa. Suhteiden luominen nuoriin tapahtuu heille tutuissa ympäristöissä ja heidän ehdoillaan.

Vilka (2021) määrittää tutkimuksellisen kehittämistyön arviointia kokonaisluotettavuuden näkökulmasta seuraavien kolmen kohdan kautta, 1) kehittämisprosessi, suunnittelu ja toteutus 2) neuvottelu- ja yhteistyötilanteet 3) tuotos ja sen laatu. Painotuksena on koko prosessin läpi kulkeva johdonmukainen ja järjestelmällinen työskentely. Yleistettävyyttä ja pätevyyttä on laadullisessa tutkimustyössä hankalampaa mitata, koska vastausten riittävälle määrälle ei etukäteen voida asettaa rajaa. Tutkimuskysymykseen vastaavien aineistojen kriittinenkin arviointi ja perusteleminen prosessin aikana saattaa lisätä tätä. Ymmärrettävyyttä ja sen arviointia yksinkertaistaa prosessin aikana tehtyjen päättelyiden johdonmukaisuus ja tutkittavaan ilmiöön keskittyminen. Eettisyyden arviointiin vaikuttaa haastattelutilanteen asetelmat, tutkijan suhde tutkittavaan ilmiöön sekä haastateltaviin. (Vilka 2021, 185-189.)

Oletin, että aineiston riittävyden arviointi voisi tuottaa itselleni haasteen. Sain kuitenkin haastatteluista varsin paljon hyödyllistä ja monipuolista tietoa siitä, miten erityisnuorisotyöntekijän toimenkuva kunnassamme mielletään ja miten sitä olisi hyvä toteuttaa käytännössä. Koska haastattelujen kestolle ei oltu rajattu mitään tiettyä aikaa, pystyimme keskustelemaan hyvin vapaasti ja monipuolisesti niistä aiheista, jotka olin kokenut tärkeiksi myös oman ammatillisen kehittymisen edistämiseksi. Vastauksissa oli myös yhteneväisyyksiä ja osa asioista toistui vastauksia läpikäydessäni. Tämä vahvisti ajatustani siitä, että haastatteluista saamani materiaali oli riittävä. Ehkä prosessin tutkimuskysymys olisikin voinut olla, miten työtä tehdään, miten se rajataan ja mitä sillä tavoitellaan? Ilman tarvetta on hankala asettaa tavoitteita, suunnitella toteutettavia toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi tai tehdä aikataulusta. Joskaan nuorisotyölle on lähes mahdoton määritellä mitään aikaa, olemme olemassa nuoria varten niin kauan kuin tarve on olemassa.

Opinnäytetyön toteutuksessa noudatin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) HTK-ohjeistusta. Pyysin tarvittavat luvat ennen haastattelujen aloitusta ja haastateltaville kerroin tallentamisesta, litteroinnista ja kaiken materiaalin hävittämisestä sen jälkeen, kun opinnäytetyö on hyväksytty. Materiaalit olen säilyttänyt itselläni kaikkien vastanneiden yksityisyyttä kunnioittaen ja vaitiolovelvollisuuttani noudattaen. HTK:n (hyvä tieteellinen käytäntö) perusperiaatteet ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa 2023, 11-14.)

Vaikka en tavoittanut kaikkia tälle työlle asettamiani tavoitteita, olen silti melko tyytyväinen lopputulokseen. Suunnittelemani aikataulu hieman venyi monesta eri syystä, mutta olemme edelleen syksyn 2023 puolella, joten voin olla tyytyväinen suunnitellussa aikataulussa pysymisen suhteen. Vuosikellon muokkaaminen riittävän hyvään muotoon ja sen liittäminen perehdytysoppaaseen jäi toteuttamatta, mutta jatkan sen työstämistä työyhteisön kanssa vielä tämän prosessin jälkeen.

Henkilökohtainen tavoitteeni ammatillisesta kehittymisestä on toteutunut. Työn edetessä opin valtavan paljon nuorisotyön historiasta ja sen monipuolisuudesta. Erityisnuorisotyötä voi todella toteuttaa lähes missä vain ja lähes millä menetelmillä tahansa, kunhan työtä tekee yhdessä nuoren kanssa tämän kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta tukien, nuoren henkilökohtaisista tarpeista lähtöisin. Koska työtä tehdään eri ikäisten lasten ja nuorten parissa on sosionomin koulutuksesta hyötyä monella osa-alueella. Muun muassa ihmisen psykologisen kehityksen tuntemus, kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttavien asioiden merkityksen käsitäminen ja tieto peruskoulun opetuksesta ja sen tarjoamista palveluista ovat olennainen osa erityisnuorisotyöntekijän ammatillista osaamista. Luovien ratkaisujen löytyminen nuorten kanssa työskennellessä on ajoittain tarpeen. Tieto palvelujärjestelmän toiminnasta helpottaa työn toteutusta verkostojen kanssa. Välttämätön yhteistyö poliisin, sosiaalialan ja lastensuojelun kanssa edellyttää tietyn tasoista ymmärrystä laeista ja säädöksistä.

Toivon, että Sipoon kunnan tuleville erityisnuorisotyöntekijöille tästä oppaasta on hyötyä. Uskon, että omankin työn tarkastelu ja perusasioiden äärelle palaaminen helpottuu, kun on jotain konkreettista, jonka puoleen kääntyä. Kehitystyö kuitenkin jatkuu ja uusien työmenetelmien ja välineiden käyttöönoton myötä myös perehdytysopas tulee uusiutumaan.

Haluan kiittää Sipoon nuorisopalvelujen koko henkilökuntaa, ilman teidän luottamustanne, avoimuuttanne ja osallistumistanne tähän prosessiin ei työni olisi onnistunut. Suuri kiitos myös Laurean ohjaajalle kärsivällisyydestäsi ja neuvoistasi niinäkin hetkinä, kun oma oloni oli työn valmistumisen suhteen melko neuvoton.

Lähteet

Aaltonen, K. 2009. Nuorisolainsäädäntö ja sen kehitys. Teoksessa Aaltonen, K. (toim.). Nuorisolakiopas. Helsinki; Tietosanoma, 17-27.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen Yliopistopaino.

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas - Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylä: PunaMusta.

Kempinen, P. 1999. Nuoriso 2000. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki; Hakapaino.

Kiilakoski, T. 2015. Kylmästä lämpimään. Teoksessa Kiilakoski, T. Kinnunen, V. Djupsund, R. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 169, 14-34.

Kiilakoski, T. 2015. Nuorisotyö, kasvatus, opetussuunnitelma. Teoksessa Kiilakoski, T. Kinnunen, V. Djupsund, R. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 169, 153-174.

Kupias, P. & Peltola R. 2009. Perehdyttämisen pelikentällä. Tampere: Juvenes Print.

Launonen, P. 2007. Kirkon nuorisotyö - hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki; Hakapaino, 78-89.

Määttä, M. & Tasanko, P. 2012. Nuorisotyön tehtävä ohjelma (yhteis)kunnassa. Teoksessa Komonen, K. Suurpää, L. & Söderlund, M (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki; Hakapaino, 23-35.

Niemi, K. 2007. Valistuseetos ja nuorisokasvatuksenliikkeiden ensimmäinen aalto. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki; Hakapaino, 44-56.

Nieminen, J. 1995. Nuorisossa tulevaisuus Suomalaisen nuorisotyön historia. Jyväskylä; Gummerus Kirjapaino, 372-390.

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo - nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristö ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.). Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki; Hakapaino, 21-43.

Nuvaohjaajan käsikirja. ABC nuorisovaltuuston ohjaajille. Osaamista osallisuuteen hanke 2018-2020. Kuuma-kuntien nuorisovaltuustojen ohjaajat ja projektisuunnittelija Velasco, S. Hankkeen rahoittaja: Etelä-Suomen AVI.

Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä - Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Sähköiset lähteet

Avi 2023. Viitattu 10.10.2023. <https://avi.fi/tietoa-meista/tehtavamme/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotoimi/nuorisotyö-kunnissa>

Axelin, H. 2023. Nuorisotyö. Viitattu 10.10.2023. <https://okm.fi/nuorisotyö>

- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Viitattu 21.5.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Into ry 2023. Viitattu 13.10.2023. [Mitä on etsivä nuorisotyö? - Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry \(intory.fi\)](#)
- Kuntalaki 410/2015. Viitattu 3.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>
- Kuntaliitto, 8.2.2022. Viitattu 10.10.2023. <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/nuorisotyö>
- MLL 2023. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Ryhmyttäminen peruskoulussa. Viitattu 1.6.2023. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/ryhmyttaminen/ryhmyttaminen-peruskoulussa/>
- Numminen, U., Ouakrim-Soivio, N. 2009. Joustava perusopetus. JOPO®-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:26. Viitattu 1.6.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76695/opm26.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Nuoperi 2023. Viitattu 16.4.2023. <https://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=6>
- Nuorisolaki 72/2006. Viitattu 3.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072>
- Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 3.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>
- Lasten ja nuorten keskus. Viitattu 10.10.2023. <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/saapas/info/>
- Sipoo 2023b. Ehkäisevä päihdetyö. Viitattu 4.10.2023. [Ehkäisevä päihdetyö - Sipoo - Sibbo](#)
- Sipoo 2023a. Erityisnuorisotyö. Viitattu 15.4.2023. [Erityisnuorisotyö - Sipoo - Sibbo](#)
- Sipoo 2023c. Etsivä nuorisotyö. Viitattu 4.10.2023. [Etsivä nuorisotyö - Sipoo - Sibbo](#)
- Tilastokeskus 2023. Väestörakenteen ennakkotiedot. Viitattu 4.6.2023. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vamuu/statfin_vamuu_pxt_11lj.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=94b01323-c9b0-4e5e-ab5b-a9908b889a15&timeType=top&timeValue=1
- Ttl 2023a. Kunnollinen perhdytys kannattaa aina. Viitattu 6.10.2023. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/tyoura/kunnollinen-perhdytys-kannattaa-aina>
- Ttl 2023b. Perehdyttäjän TOP 10-muistilista. Viitattu 6.10.2023. [Perehdyttäjän TOP 10 -muistilista | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- Ttk 2022. Perehdyttämisen tarkistuslista. Viitattu 20.5.2023. [https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/11/Perehdyttämisen-tarkistuslista.pdf](https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/11/Perehdyttamisen-tarkistuslista.pdf)
- Työturvallisuuslaki 738/2002. Viitattu 12.5.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020738#Pidm45843170373712>

Sipoon Nuorisopalveluiden toimintaopas 2022. Intranet-julkaisu.

Liitteet

Liite 1: Perehdytysopas

Perehdytysopas Sinulle Erityisnuorisotyöntekijä

Sipoon kunnan nuorisopalvelut 2023

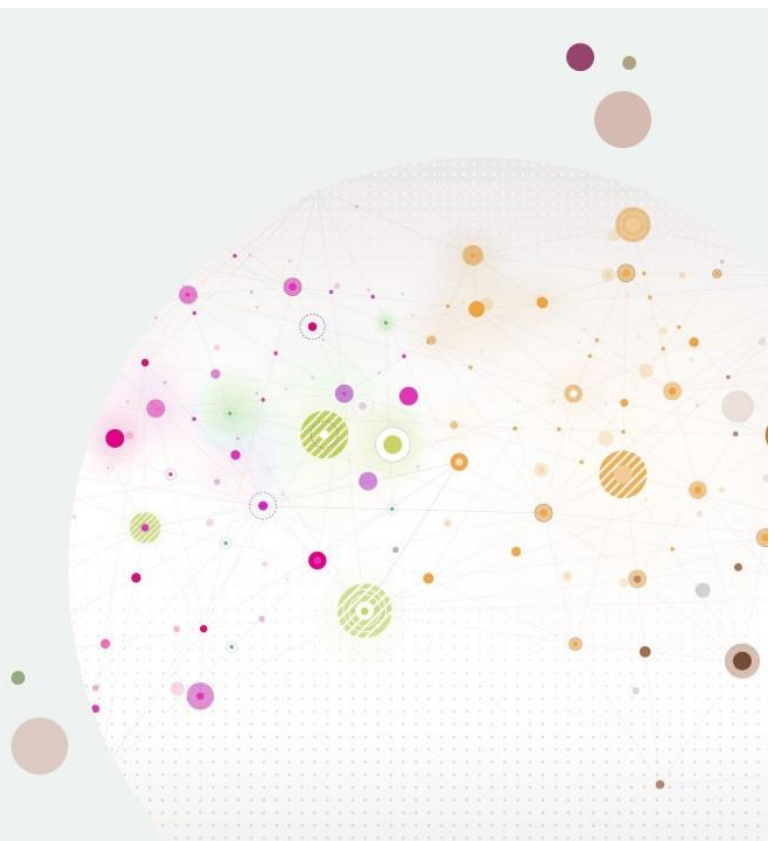

Tervetuloa taloon!

Hienoa että olet mukana tekemässä tärkeää työtä Sipoon nuorison kanssa!

Tähän oppaaseen olemme koonneet sinulle tiivistetysti tietoa jonka tarkoitus on helpottaa työsi hahmottamista, koota yhteistyötahoja yksin kansiin ja tarjota myös muutamia menetelmiä joita voit työssäsi käyttää.

2023

Oma työyhteisösi

- Esihenkilönä meillä toimii Sipoon kunnan nuorisopalvelupäällikkö.
- Toimistolla kanssasi on usein tietenkin kunnan toinen erityisnuorisotyöntekijä, työparisi. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin ja etsivien nuorisotyöntekijöiden toimipisteet ovat myös täällä toimistolla.
- Toimistolle voit tulla yksittäisten nuorten tai pienryhmien kanssa työskentelemään. Tällöin kannattaa muille tiedottaa tarpeesta ja tapaamisten kestosta ja tehdä kalenterivaraus tarvitsemaasi tilaan Outlookin kalenterin kautta.
- Tapaamisia voi toki suunnitella myös nuorisotaloille niiden muiden toimintojen puitteissa. Talot ovat meillä Sipoossa auki kaikkina muina arkipäivinä paitsi tiistaisin, joten kannattaa olla suoraan yhteydessä talojen vastaaviin ohjaajiin jos tarvitset tiloja käyttöösi.
- Ja muista, että aina kannattaa kysyä jos tuntuu siltä että tarvitset apua tai paria tekemään työtä kanssasi.

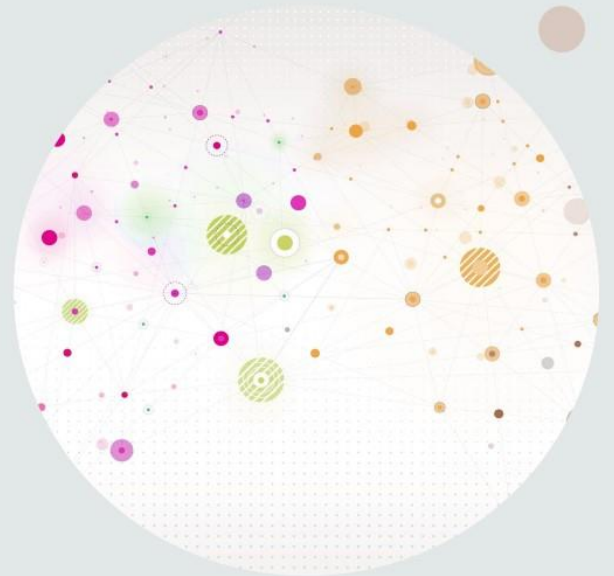
2023

Sipoon yläkoulut

Jokaisella yläkoululla on nuorisopalveluille nimetty yhteyshenkilö, jonka yhteystiedot löydät niiden koulukohtaisten linkkien takaa.

Sipoonjoen Yhtenäiskoulu Sipoonjoen yhtenäiskoulu - Sipoo - Sibbo	Luokat 1-3 sekä 7-9
Kungsvägens Skola Kungsvägens skola - Sipoo - Sibbo	Klasser 7-9
Sipoonlahden koulu Sipoonlahden koulu - Sipoo - Sibbo	Luokat 1-9

2023

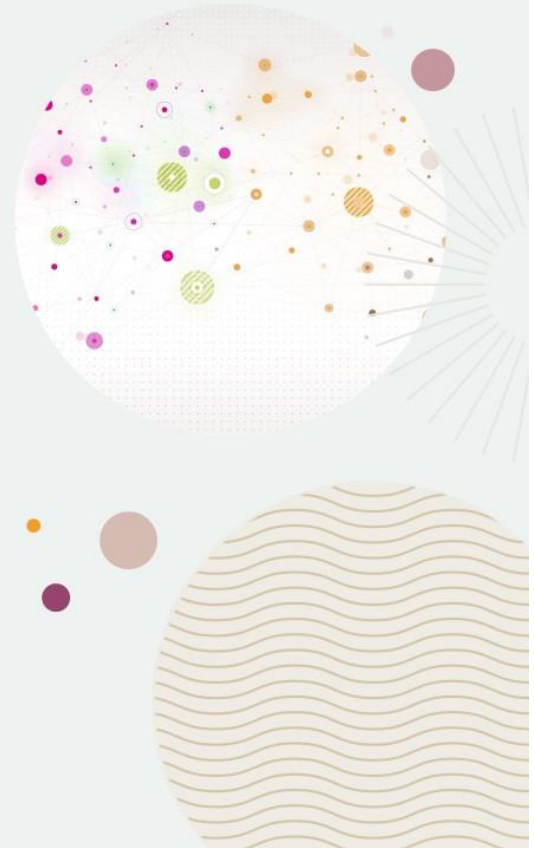

Alakouluja Sipoossa on kolmetoista

Sipoonjoen ja Sipoonlahden yhtenäiskouluilla on omat alakoulunsa. Alakouluilla ei ole nimettyä yhteyshenkilöä, mutta linkit koulujen sivuille alla:

Jokipuiston koulu	Jokipuiston koulu - Sipoo - Sibbo
Lukkarin koulu	Lukkarin koulu - Sipoo - Sibbo
Talman koulu	Talman koulu - Sipoo - Sibbo
Leppätien koulu, kielikylpy	Leppätien koulu - Sipoo - Sibbo
Borgby skola	Borgby skola - Sipoo - Sibbo
Boxby skola	Boxby skola - Sipoo - Sibbo
Gumbostrand skola	Gumbostrands skola - Sipoo - Sibbo
Kyrkoby skola	Kyrkoby skola - Sipoo - Sibbo
Norra Paipis skola	Norra Paipis skola - Sipoo - Sibbo
Salpar skola	Salpar skola - Sipoo - Sibbo
Söderkulla skola	Söderkulla skola - Sipoo - Sibbo
Södra Paipis Skola	Södra Paipis skola - Sipoo - Sibbo

2023

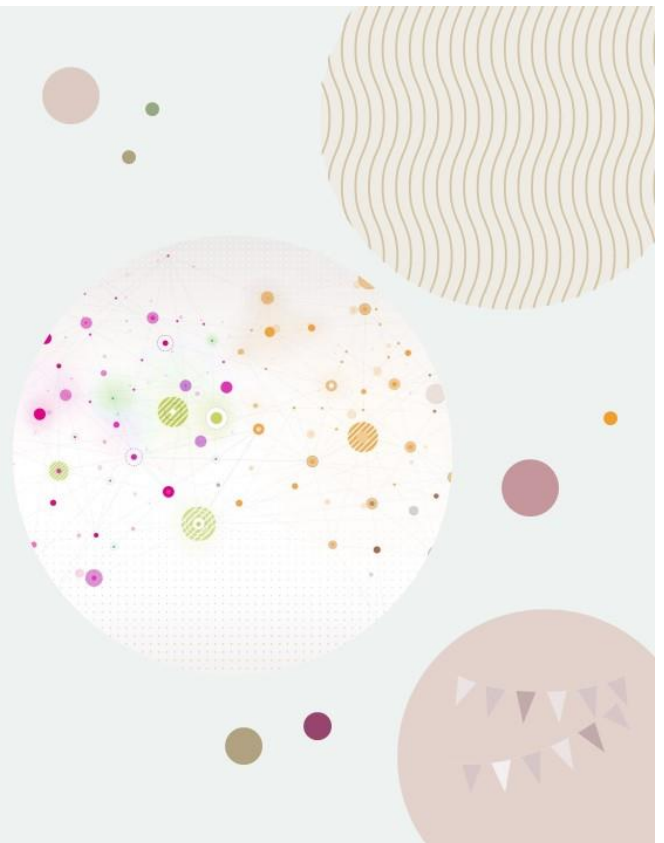
Koulukuraattorit ja oppilashuolto

Kuraattoreita kuten koulujakin kunnassa on useita, heidän yhteystietoja kannattaa kysellä suoraan kouluilta tai hyvinvointialueelta. Kaikki kouluissamme työskentelevät kuraattorit toimivat kiertävinä, ja työpäivät koulujen välillä vaihtelevat.

Oppilashuoltoon on hyvä luoda kontaktit, ole aktiivinen ja vie osaamistasi tarjolle niille tahoille jotka tekevät töitä kunnan nuorten hyväksi.

Yhteystiedot tämän linkin takaa: [Yhteystiedot - Itä-Uudenmaan hyvinvointialue \(itauusimaa.fi\)](#)

2023

Jopo-luokat

JOPO-luokkia Sipoossa on nyt kolme. Nikkilässä on molemmilla yläasteilla omansa ja Söderkullassa yksi.

JOPO-luokkien kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu nuorisotyöntekijöille, tällä hetkellä erityisnuorisotyöntekijät hoitavat jopo-yhteistyön kouluissa. Jopolaisten kanssa työskentely on monipuolista, pääset mukaan heidän koulupäiviinsä, retkille ja leireille.

Yhteistyön tiimoilta kannattaa olla suoraan jopo-luokan opettajaan tai kasvatusohjaajaan yhteydessä. Heidän yhteystietonsa löydät koulujen sivuilta.

Lisää jopoluokkien toiminnasta löydät mm. täältä: [Joustava perusopetus : JOPO®-toiminnan aloittaminen ja vakiinnuttaminen - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

2023

Verkostotyö

Verkostoidu, verkostoidu ja verkostoidu, ja sitten muista antaa itsellesi aikaa perehtyä verkostoiden toimintaan. Ja huomioi myös omat työkaverit ja heidän luomat verkostot, pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen.

Mitä laajemmin pystyt verkostoitumaan kunnan eri toimijoiden kanssa, sen helpompaa on työn tekeminen nuorisotyön eri toimintaympäristöissä. Työryhmiä on monia, tarkista esihenkilöltä mihin kaikkiin sinun on hyvä kuulua.

Ja verkostoitumista tulee tehdä toki kuntarajojen ylikin. Ajoittain yhteistyö poliisin ja sosiaalitoimen, erityisesti lastensuojelun kanssa voi olla hyvinkin tiivistä. Muista myös muiden kuntien erityisnuorisotyöntekijät ja alan koulutukset, joita on tarjolla hyvin monipuolisesti.

2023

Kirjasto

Sipoossa on kaksi kirjastoa, Nikkilän Pääkirjasto ja Söderkullan kirjasto.

Nuoret viettävät koulun jälkeen paljon aikaa kirjastoissa odottaessaan koulukyytiä tai harrastusten alkamista, taikka vain kavereiden kanssa hengailen.

Kirjastojen yhteystiedot löydät täältä: [Kirjasto - Sipoo - Sibbo](#)

2023

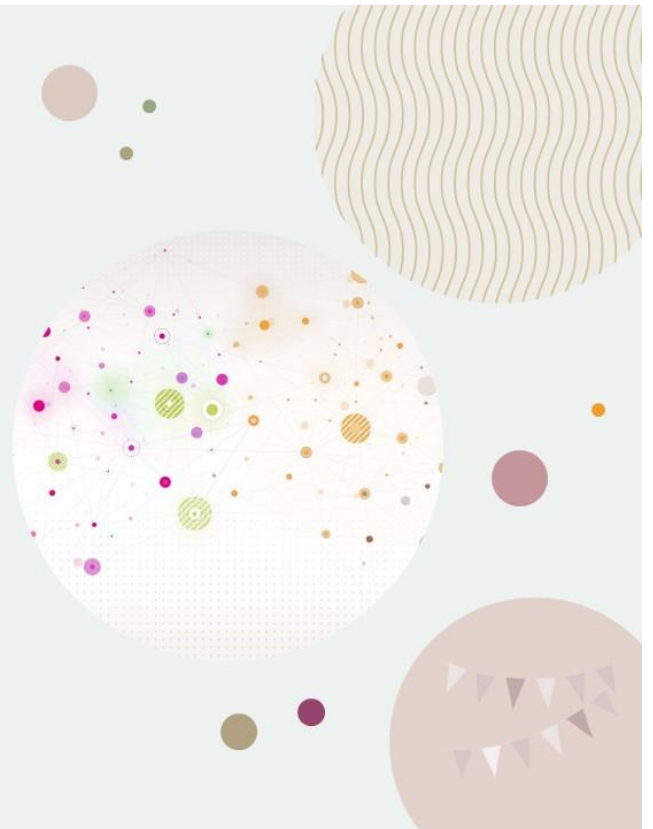
Seurakunta

Sipoon Suomalainen seurakunta ja Sibbo Svenska Församling tekevät paljon työtä kunnan nuorison parissa ja heidän hyväkseen. Yhteinen työmuotomme on Saapas-toiminta.

Tähän saat myös koulutuksen ja pääset osallistumaan partiointiin ja jalkautuvaan työhön seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten kuntalaisten kanssa.

Lisää Saapas-toiminnasta löydät mm. täältä: [Saapas - Lasten ja nuorten keskus ry](#)

2023

Ja tietenkin meidän nuorisotilat

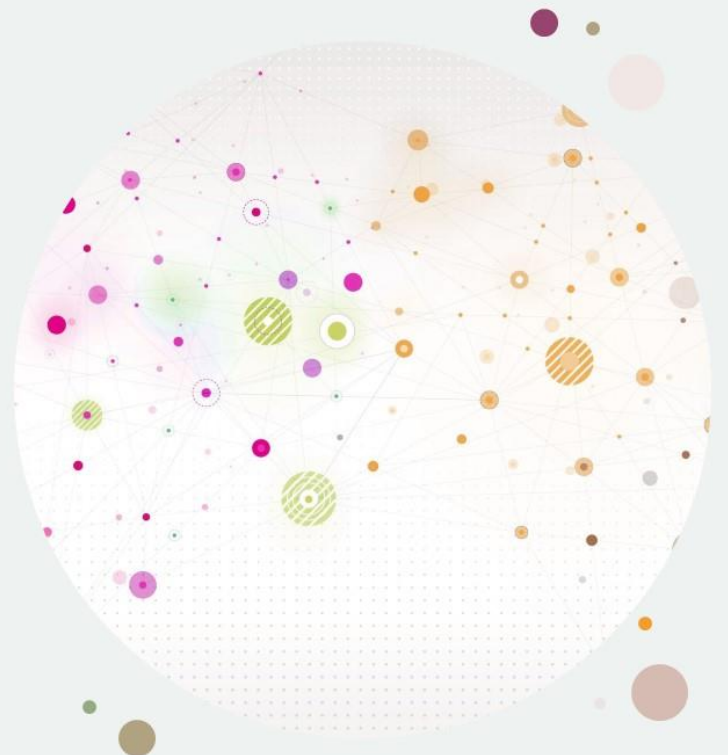
Nuorkalla ja Pleissillä käynnit kannattaa myös kalenteroida. Tarkoituksellista ei ole, että tekisit varsinaisia työvuoroja taloilla, mutta siellä oleminen luo sekä sinulle, että nuorille mahdollisuuden erilaiseen kohtaamiseen. Vapaa-ajalla nuoret ovat kuitenkin jokseenkin erilaisia kuin koulussa ja kontaktin saaminen helpottuu kun nuori oppii näkemään sinua myös muualla kuin koulussa koulupäivien aikana. Koriksen tai kortin peluu, mahdollinen läksyissä auttaminen, juttelu ja läsnäolo, tyyli on vapaa ja sinä saat sen itse valita.

2023

Työmuodot, menetelmät ja vähän muuta..

2023

Yksilötyö ja pienryhmät

Erityisnuorisotyöntekijän työhön kuuluu tukea ja auttaa nuoria heidän fyysisissä, sosiaalisissa, taloudellisissa ja terveydellisissä asioissa. Me teemme työtä niiden nuorten kanssa jotka jo ovat, tai ovat vaarassa syrjäytyä, kohtaavat ongelmia itsensä, tai lähiympäristönsä kanssa. Yksilöiden ongelmat saattavat olla hyvin monimuotoisia tai liittyä vain johonkin tiettyyn asiaan. Nämä nuoret voivat muodostaa pienryhmiä, tai olla kokonaan ryhmien ulkopuolelle jääneitä. Riippuen haasteista me järjestämme joko pienryhmätoimintaa tai tapaamme nuoria kahden kesken. Tässä taas muista työkaverien osaaminen ja kysy rohkeasti heistä paria työskentelyyn. Aiempia pienryhmämuotoja löydät Teamsin kansioista.

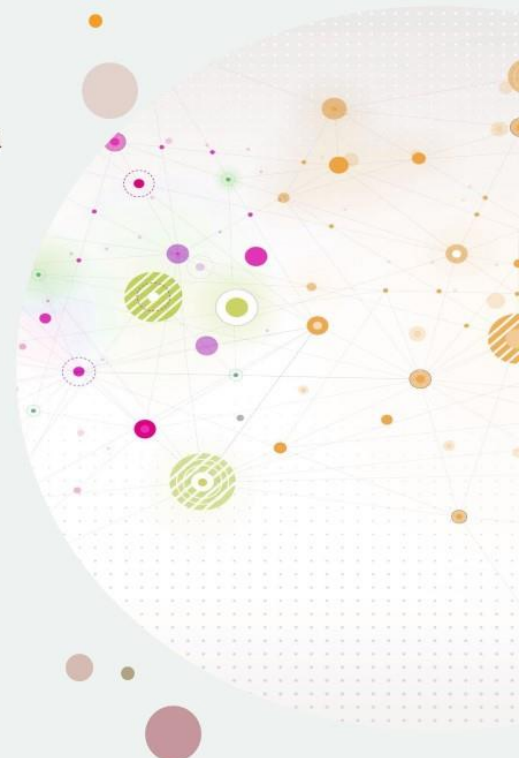
2023

Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen sanana viittaa jo siihen mihin tällä työmuodolla pyritään. Erkkareiden tehtäviin kuuluu etenkin uusien seiskaluokkalaisten ryhmäyttäminen kevätkaudella yläasteiden tutustumispäivien muodossa, syyskaudella lukuvuoden alussa ja sen kuluessa. Suurin seiskojen ryhmäyttämiseen liittyvä tapahtuma on joka vuotiset Pilvijärvipäivät. Saamme viettää viikon leikkien ja pitäen hauskaa nauttien auringosta, tai hytisten vesisateessa. Säähän emme voi vaikuttaa, mutta järjestämällämme toiminnalla voi olla iso merkitys luokkien ja sen jäsenten alkavaan taipaleeseen yläasteella. Pilvijärvipäivät järjestetään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kuluvana vuonna paikalla oli muun muassa seurakunnat, oppilashuolto, Gutsy Go ja tietenkin nuorisopalvelut. Aika ajoin kouluilta tulee pyyntöjä ryhmäyttämiseen myös lukuvuoden aikana, ja mahdollisuuksien mukaan me riennämme apuun. Ryhmät eivät aina tarkoita kokonaista luokkaa, vaan voi olla esimerkiksi tukioppilaista koostuva, tai oppilaskunnista muodostuva joukko nuoria, jotka vielä etsivät paikkaansa kyseisessä joukossa.

2023

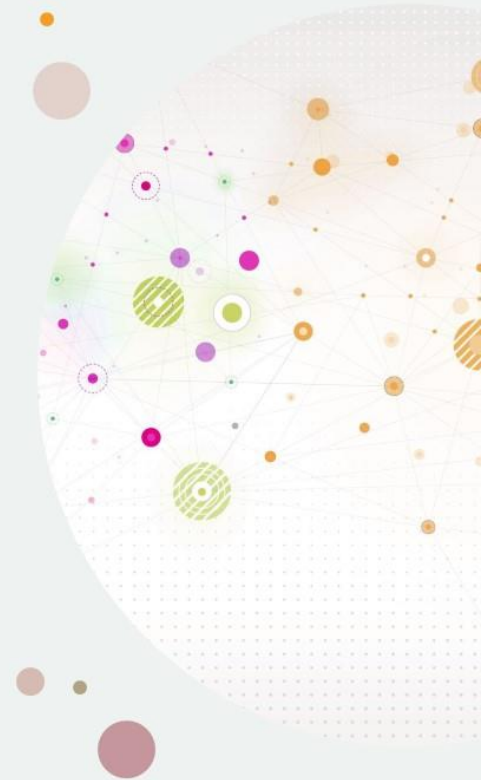

Vähän lisää ryhmäytttämisestä

Elokuussa, ennen koulujen alkua nuorisopalvelut järjestää halukkaille seiskaluokkalaisille leirin. Tämänkin toteuttamiseen on monia eri menetelmiä, emmekä niitä lähde tässä nyt tarkastelemaan. Leirin tarkoitus on tutustuttaa eri kouluista tulevia nuoria toisiinsa ennen yläasteelle siirtymistä. Tämän leirin suunnittelu ja vetovastuu on ollut erkkareilla, mutta itse toimintaan osallistuu toki muutkin nuorisopalvelujen työntekijät sekä koulun ja oppilashuollon henkilöstöä.

Ryhmäytttämisleikkeihin löytyy paljon materiaalia toimistolta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivuilta [Ryhmäytttäminen peruskoulussa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#) ja [RyhmäRenki palvelee ryhmiä ja ohjaajia – Tervetuloa peremmälle! \(ryhmarenki.fi\)](#) löydät lisää vinkkejä tähän nuorten yhdessä toimimista edistävään työmuotoon.

2023

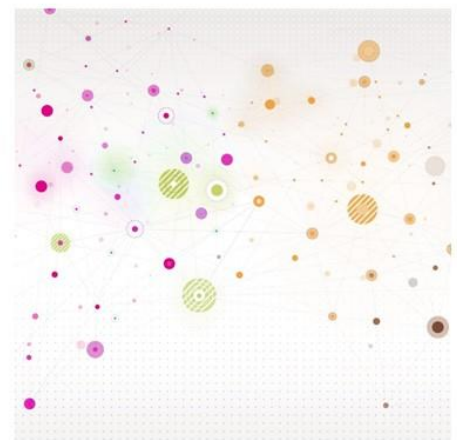

Nuorisovaltuusto

Sipoon kunnassa nuorisovaltuusto on aktiivinen joukko kunnan nuoria, jotka haluavat olla mukana tekemässä kunnasta paremman paikan nuorisolle. Sinun tehtäväsi on toimia heidän yhteyshenkilönä eri toimijoihin, valmistella kokousasiat ja jälleen toimia turvallisena aikuisena jonka puoleen he voivat kääntyä valtuustoon tai mihin tahansa asiaan liittyen.

Käy täältä lukemassa lisää Nuva ry:n valtakunnallisesta toiminnasta: [Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto \(Nuva\) ry](#)

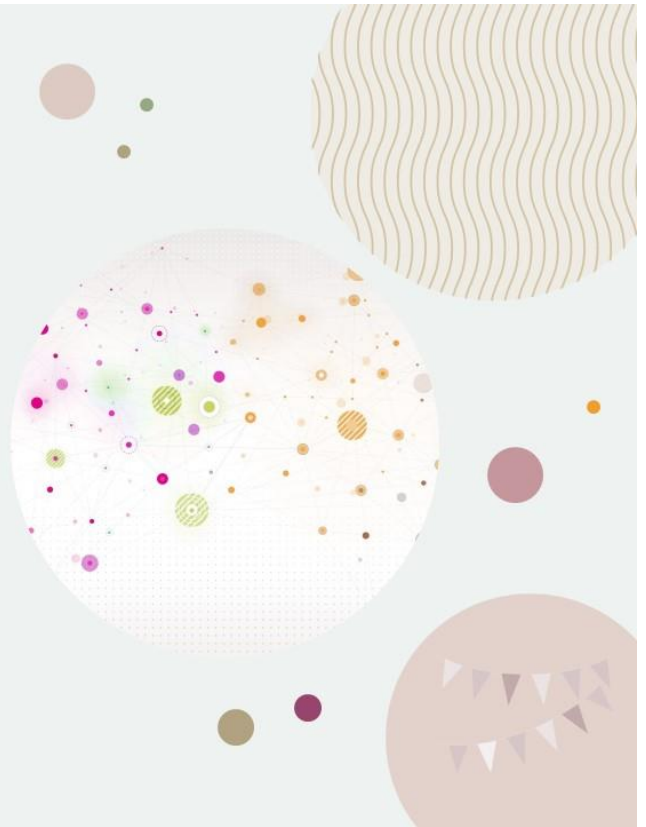
2023

Muuttumattoman vuosikellon ja ajan haasteista

Voisi ehkä ajatella, että olisi yksinkertaista tehdä vuosikello jonka mukaan työn suunnittelua, toteutusta ja aikataulua olisi helppo hahmottaa. Me kuitenkin toimimme jokseenkin samassa aikakäsityksessä kuin koulut, ja koulujen suunnitelmat muuttuvat. Pysyvää on lukuvuoden aloitus ja lopetusajankohdat ja lomat, näissä on vain muutamien päivien vaihtelua. Eli voimme varmaksi suunnitella tiettyjä tapahtumia ja leirejä jotka osuvat koulujen loma-ajoille. Muuten muutoksia tulee vuoden mittaan, useitakin kertoja, ja näiden mukaan me joustamme ja pyrimme vastaamaan tarpeeseen. Kalenteria ei kannata etukäteen suunnitella kovin täyteen, koska yllättäviäkin ryhmä- tai yksilötyön tarpeita voi tulla koska vain. Ole siis kärsivällinen ja joustava, mutta älä jousa liikaa. Tiedä rajasi ja rajoita aikasi, työ on pohjimmiltaan niin mielenkiintoista, että se voi viedä mennessään.

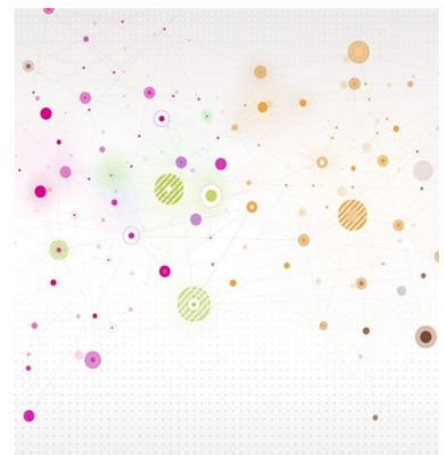
2023

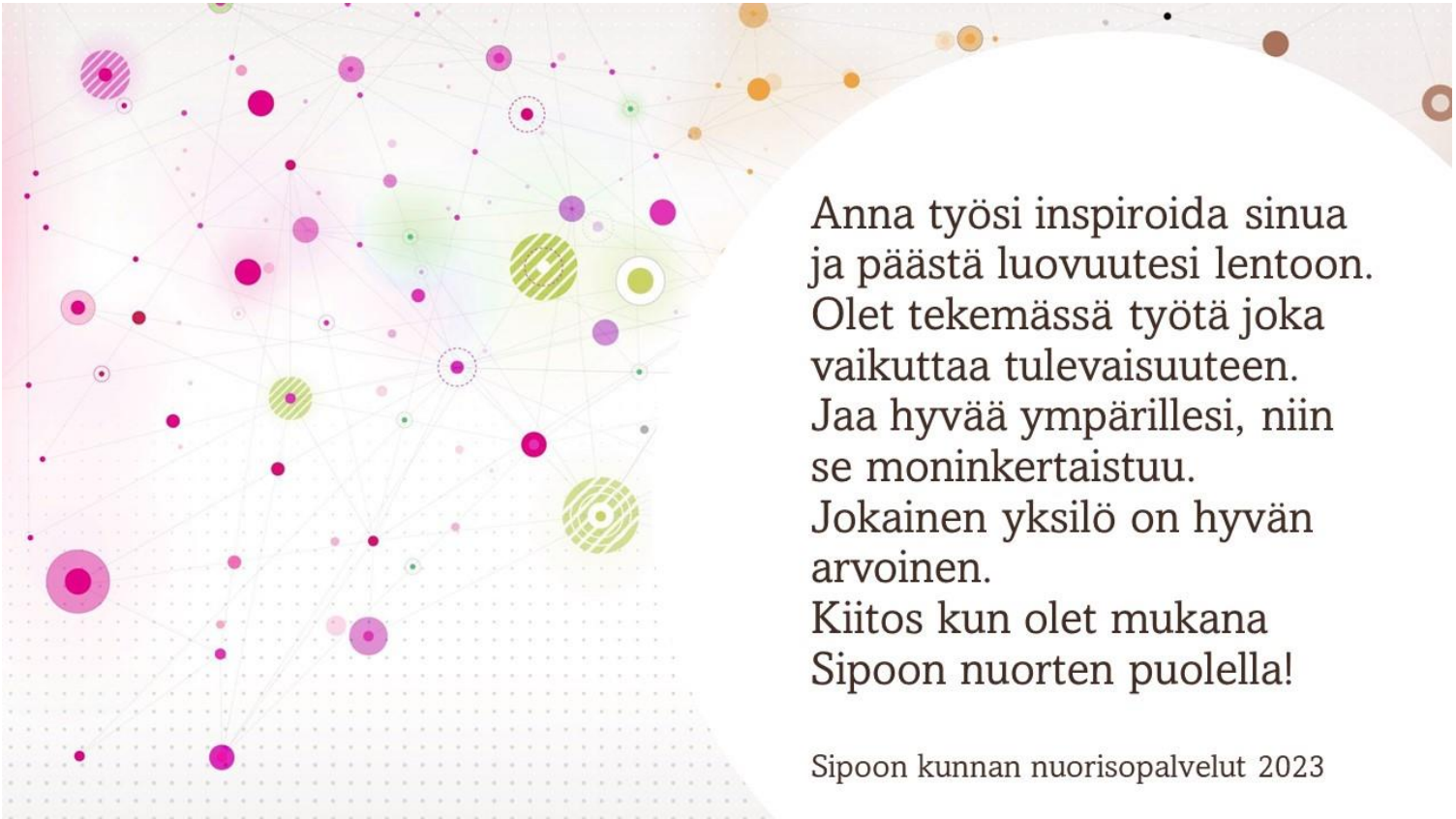

Ja sitten se vähän muuta...

Kuten olet jo huomannut, on työkenttä laaja, työmuotoja on monia ja menetelmiä niiden tekemiseen vielä enemmän. Älä kuitenkaan hätäännä, kaikkea ei tarvitse oppia kerralla. Erityisnuorisotyöntekijän toimenkuvaan kuuluu siis lyhyesti sanottuna melkein kaikki mitä voit siihen kuvitella kuuluvan, ja työn kehittäminen kuuluu myös toimenkuvaasi. Tärkeintä on kuitenkin aidosti ja kunnioittaen kohdata nuori, nähdä se hyvä mikä hänessä on, ja toimia sitä vahvistaen. Ole läsnä, kuuntele ja tue häntä kasvussaan ja auta haasteissa. Vaikka opettelisit kaikki maailman menetelmät ulkoa, ei mikään korvaa nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi tulemistä.

2023

Anna työsi inspiroida sinua
ja päästä luovuutesi lentoon.
Olet tekemässä työtä joka
vaikuttaa tulevaisuuteen.
Jaa hyvää ympärillesi, niin
se moninkertaistuu.
Jokainen yksilö on hyvän
arvoinen.
Kiitos kun olet mukana
Sipoon nuorten puolella!

Sipoon kunnan nuorisopalvelut 2023